

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1902.   Andra Kammaren.   N:o 22.

Lördagen den 15 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 8 innevarande mars.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *K. H. L. Hammarskjöld* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående anslag till beredande af lokal för äldre arkivalier från Gotlands län m. m.; samt

med förslag till ändring af vissa §§ i lagen den 24 maj 1895 angående anskaffande af hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot.

De kongl. propositionerna bordlades.

§ 3.

Ordet lemnades på begäran till chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Hammarskjöld, som anförde: Med kammarens tillåtelse har herr Antonsson till mig framställt följande spörsmål:

*Svar å
interpellation.*

»Har herr statsrådet för afsigt att med det snaraste vidtaga åtgärder, för att, på sätt Riksdagen två gånger begärt, åvägabringa förslag till lagbestämmelser för ordnande af de rättsförhållanden, som uppstå mellan kommunerna och enskilde i följd af fastställande af planer för eller vid utförande af beslut om reglering af gator, torg eller allmänna platser i stad, köping eller ort, för hvars bebyggande stadganden lika med de för stad gällande anses böra på grund af befolkningens täthet tillämpas; och om denna fråga besvaras jakande, finnes utsigt, att lagförslaget kan blifva till afgörande förelagdt nästa års Riksdag?»

Svar å
interpella-
tion.
(Forts.)

I anledning häraf får jag meddela, att, enligt plan det ifråga-
varande lagstiftningsärendet skall inom den närmaste tiden af mig
tagas under behandling. Då detsamma är af ganska invecklad be-
skaffenhet, torde det blifva nödvändigt att dervid såsom biträden
tillkalla några särskildt sakkunniga personer. Under loppet af som-
maren hoppas jag få färdigt det förslag, hvartill utredningen för-
anleder.

Huruvida det blifvande förslaget kan hinna föreläggas nästkom-
mande års Riksdag, är emellertid mycket tvifvelaktigt. Enligt grund-
lagens bud måste detsamma nemligen, som bekant, först genomgå
granskning inom högsta domstolen.

Att enligt 87 § regeringsformen lagförslag skola underkastas så-
dan granskning, innan de af Kongl. Maj:t framläggas för Riksdagen,
utgör, på sätt allmänt erkännes, en synnerligen lycklig anordning.
De högst väsentliga fördelar, som med densamma äro förenade, kunna
emellertid, som rimligt är, icke vinnas utan vissa uppoffringar. *Dels*
kan ett lagförslags framläggande för Riksdagen fördröjas i följd der-
af, att högsta domstolen — som naturligtvis icke bör låta rättskip-
ningen ligga nere — för förslagens granskning behöfver ett ganska
långt rådum. *Dels* måste man undvika att genom inhemtande af
högsta domstolens utlåtanden alltför mycket inkräkta på dess arbets-
tid och att sålunda föranleda ett beklagligt försenande af lagskip-
ningen; för närvarande föreligga exempelvis icke mindre än fyra
viktiga lagförslag, som hufvudsakligen af sistnämnda skäl ännu icke
kunnat inför högsta domstolen föredragas.

Jag har tillåtit mig erinra om dessa förhållanden för att fästa
uppmärksamheten derpå, att, om en eller annan lagstiftningsfråga
icke vinner sin lösning så snabbt, som i och för sig varit önskvärdt,
orsaken dertill icke nödvändigtvis är att söka i bristande intresse
eller arbetskraft inom justitiedepartementet.

Herr Antonsson yttrade: Herr talman, mina herrar! För det
svar, som herr statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet
afgifvit, ber jag att få framföra min vördnadsfulla tacksamhet. Hvad
jag deraf kan draga för slutsats är den, att herr statsrådet intres-
serar sig för detta viktiga lagstiftningsarbete och hvad på honom
ankommer — jag vill tro det — gör allt för att bringa frågan till
en snar och lycklig lösning. Fullt öfvertygad är jag äfven derom,
att en sådan lösning skall inom de områden, lagen är afsedd att
verka, helsas med tillfredsställelse.

Vidare anfördes ej i ifrågavarande ämne.

§ 4.

Föredrogos hvar för sig de å gårdagens sammanträde aflemnade
kongl. propositionerna, och hänvisades dervid till statsutskottet pro-
positionerna

angående understöd åt enkor och barn efter fyra genom olycks-
händelse under tjensteutöfning omkomne tullbetjente; samt

angående rätt till ålderstillägg för aktuarien å kommerskollegii statistiska afdelning I. Flodström.

Kongl. Maj:ts härefter föredragna proposition angående upphörande af den Stockholms stads brandförsäkringskontor förunnade frihet från afgift och kontribution öfverlemnades till bevillningsutskottet.

§ 5.

Herr *G. N. T af Callerholms* på kammarens bord hvilande motion, n:o 175, som härefter föredrogs, hänvisades till Riksdagens särskilda utskott n:o 1.

§ 6.

Föredrogs, men bordlades åter lagutskottets utlåtanden n:is 27, 28 och 29.

§ 7.

Till afgörande förelåg statsutskottets utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens sjetta hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Punkterna 1—3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Under *punkten 4*, angående anslag till postverket, hemstälde utskottet:

Angående anslag till postverket.

I) att Riksdagen måtte, i anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställning och utan afseende å en utaf herr J. Johansson i Noraskog afgifven motion, godkänna följande, i en vid utlåtandet fogad bilaga A upptagna utgiftsstaten för postverket att tillämpas under år 1903, nemligen:

A) Afföningsstaten:

1:o) Generalpoststyrelsen.....	kr. 265,800: —
2:o) Distrikts- och lokalförvaltningarna	» 3,597,050: —
3:o) Öfriga anslag, förslagsvis	» 2,607,000: —
B) Öfvergångsstaten	» 1,200: —
C) Pensionsstaten	» 86,950: —
D) Omkostnadsstaten (förslagsanslag).....	» 6,005,000: —
E) Oförutsedda utgifter	» 255,000: —
F) Afkortningar och restitutioner m. m., förslagsvis	» 133,000: —

samt sålunda för år 1903 bestämma postverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 12,951,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen;

II) att Riksdagen måtte godkänna det förslag till afföningsreglemente för tjänstemän och betjente vid postverket, hvilket innefattades i en vid utlåtandet fogad bilaga B; samt

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

III) att Riksdagen måtte medgifva, att under år 1903 finge af postmedlen användas så stort belopp, som utöfver tillgängliga kontrollörlöner och nio i mån af behof innehållna postexpeditörlöner erfordrades för att med löner enligt äldre stat förse de under nämnda år å äldre stat kvarstående kontrollörer.

Afdelningen I.

Underafdelningen A mom. 1:o och 2:o.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Efter föredragning af *mom. 3* yttrade

Herr Thylander: I denna punkt af sjetta hufvudtiteln finner man såsom ett slags bilaga ett aflöningsreglemente för postverkets tjänstemän och betjente. I § 14 af detta reglemente heter det: »Kostnadsfri läkarevård jemte medikamenter lemnas enligt de närmare bestämmelser, Kongl. Maj:t meddelar, åt de vid distrikts- och lokalförvaltningarna anställda ordinarie och extra betjente.»

Hela reglementet är hemtat ur den kongl. komiténs betänkande, och om anledningen till att denna 14:de § tillkommit finner man i motiveringen till detta lagförslag följande af komiterade på sidan 300 anförda yttrande:

»Kostnadsfri läkarevård jemte medikamenter lemnas enligt de närmare bestämmelser, Kongl. Maj:t meddelar, åt den vid distrikten anställda personalen äfvensom åt der anstälde betjentes hos dem boende hustrur och oförsörjda barn.»

Det har synts komitén, att bestämmelser i förevarande ämne ej borde saknas beträffande postverket, hvilket, äfven det, torde böra i viss mån sörja för underlydande personal.»

Af detta yttrande i komiténs betänkande tycks det framgå, att komitén ansett, att tjänstemän och betjente vid postverket böra komma i åtnjutande af samma förmån, som tillkommer tjänstemän och betjente vid statens jernvägar. Om man ser efter längre ned på samma sida, finner man emellertid, att det är endast en försvinnande del af dessa statens tjänare, som kommer i åtnjutande af denna förmån. Det heter nemligen längre ned på sidan 300:

»Vidkommande kostnadsfri läkarevård jemte medikamenter, har denna förmån synts komitén icke böra, hvad postverket angår, utsträckas så långt som vid statens jernvägar; utan har komitén i nu förevarande förslag till aflöningsreglemente inskränkt densamma till de vid distrikts- och lokalförvaltningarna anstälde ordinarie och extra betjente, enligt de närmare bestämmelser i detta hänseende, som kunna varda meddelade af Kongl. Maj:t.»

Jag antager, att, om komitén haft kännedom om, hvilka abnorma förhållanden som äro rådande inom postverket beträffande en del af tjänstemannaklassen, nemligen den extra ordinarie, någon sådan inskränkning ej skulle ha blifvit gjord, utan denna fördel skulle då kommit att sträcka sig något längre. För att med ett exempel visa nödvändigheten af, att denna klass af postverkets arbetare, den extra

ordinarie, kommer i åttjutande af en sådan liten hjälp som fri läkarevård och medicin, skall jag be att till protokollet få anföra ett utdrag ur en tidningsuppsats, som den 18 april stod att läsa i en af södra Sveriges tidningar. Det heter deri:

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

»Ett extra biträde i K., en gammal bruten qvinna, som är 58 år gammal och som tjenstgjort i postverkets tjenst oafbrutet under 42 (säger fyrtyotvå) års tid, har nu, enligt legitimerad läkares intyg, utom kroniskt njurlidande, på grund af öfveranstängning under julbrådskan ådragit sig »ögonsjukdom (blödningar i näthinnan med betydlig nedsättning af synförmågan) samt akut reumatism och är sålunda i trängande behof af längre tids tjenstledighet.»

Till detta läkareintyg har postmästaren i K. till kamraterna i verket rigtat ett upprop, hvori han bl. a. säger: »att hon (frkn A.) blifvit urståndsatt att f. n. sin tjenst förrätta och saknar efter vikariens aflönande medel till sitt och de sinas uppehälle, ty med sitt extra biträdes arvode har hon nemligen uppehållit en gammal orkeslös syster och en minderårig brorsdotter.» »Då den svåra vändning», säger vidare postmästaren i K., »som hennes sjukdom nu tagit (blödnigen på ögats näthinna), julbrådskan och »blåpapperet» ej torde kunna fritagas från skuld, och man således kan säga, att det är i och genom tjensten hon delvis blifvit urståndsatt att sig försörja», ställer postmästaren till kamraterna, »som dessutom veta, huru liten del ett extra biträde får vid sjukdom behålla af sin lön», en vädjan »att efter förmåga bidraga till förhindrande af en kamrats fattigdomsnöd». Uppropet slutar med uttalande af förhoppningen att få insamladt ett belopp, »som kunde sätta henne i stånd att igenom tjenlig vård och hvila under några månader samla krafter, som kanske kunde förbättra eller åtminstone bidraga till bibehållande af den kvarvarande synförmågan för de återstående, menskligt att döma, få lefnadsåren».

Herr talman! Jag skall be att få fortsätta senare.

Vidare yttrades ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

Underafdelningarne B—F.

Utskottets hemställanden biföllos.

Sedan häruppå *afdelningen II* blifvit föredragen, anförde:

Herr Thylander: Till det citat ur anförda tidningsuppsatsen, som jag nyss oförsigtigt och utan att väl se mig före uppläste, ber jag att få foga några kommentarier. Detta citat är som sagdt hemtadt ur en tidningsuppsats, och någon skulle kunna säga, att man kan därför ej tillmäta detsamma så stor giltighet. Men jag har sökt att taga närmare reda på saken och har dervid kommit till det resultat, som framgår af följande intyg, som jag från tillförlitlig person mottagit: »De fakta, som i nämnda uppsats äro anförda, synas vara öfverensstämmande med verkliga förhållanden inom svenska postverket. Å de två listor, som äro utställda af postmästare Thomas P. G. R. Rönström i Kungsbacka och till honom återsände, voro tecknade

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

af kamraterna å Malmö postkontor nittio (90) kr. och i Södra post-distriktet nittiosex (96) kr.; hvilket härmed intygas. Malmö den 20 febr. 1902.

Ernst Kastman.
Postkontrollör.

P. Joh. Kraft.
Postexpeditör.»

Sedermera har till samme person ingått ett meddelande från postmästaren i Kungsbacka af följande lydelse: »Herr Postkontrollör Kastman, Malmö. Mottag sjelf och benäget meddela tecknarne af bidrag till fröken Ahlberger ett förbindligt tack! Sedan nu listan cirkulerat i S. D., Malmö, Lund, Landskrona, Helsingborg, Halmstad, Kalmar, Vexjö, Kristianstad, Sölvesborg, Karlshamn, Ronneby och Karlskrona, uppgår beloppet till 358 kr., hvilket i mån af behof den sjuka tilldelas. Nu indrages listan, så man får se, hvilken förändring den närmaste tiden medför i sjukdomen. Kungsbacka den $2\frac{1}{2}$ 1902.

Odmjukligen
Th. Rönström.

Afskriftens likhet med originalet intygas af:

F. Kjellqvist.
Postexpeditör.

P. Joh. Kraft.
Postexpeditör.»

Beträffande denna qvinnas personalia har postmatrikeln om henne följande uppgifter: »Ahlberger, Emilia Augusta, extra biträde i Kungsbacka, f. 1844 $\frac{16}{8}$ i Örby socken, Elfsborgs län. Postskrifvare 1860—85 i Skene 25 år 1 m.; extra biträde 1885 $\frac{2}{8}$ i Enköping, 1886 $\frac{1}{8}$ — $\frac{19}{8}$ i Kungsbacka; ånyo derstädes 1898 $\frac{7}{8}$. Mellan åren 1886—98 är det 10 år 8 mån., som icke äro i hennes personalia antecknade, men under dessa 10 år 8 mån. har hon tienstgjort såsom t. f. postexpeditör i Kungsbacka under den tid, då nuvarande postmästaren förvaltade postkontoret i Kungsbacka under dåvarande postmästaren Davidsons ständiga tjänstledighet.

Af dessa personalier framgår, synes det mig, att denna kvinna använt en mycket lång tid i postverkets tjenst, och det är därför upprörande, att hon, då hon på grund af sjukdom icke mer förmår att hålla sig uppe, skall nödgas anlita en väg, som bör vara afskyvärd för hvarje människa, nemligen tiggerivägen. Det var också icke hon sjelf, utan en del behjertade män med postmästaren i Kungsbacka i spetsen, som togo initiativet för att lindra hennes nöd. Det synes därför icke vara ur vägen att söka bereda den lägst aflönade delen af postverkets arbetare en lindring i form af läkarevård och medicin vid sådana tillfällen, då sjukdom och fattigdom inställt sig. Jag anser det därför vara mycket viktigt, att man, om icke i dag, så dock framdeles söker få äfven denna klass af tjenstemän inryckt under denna paragraf, så att de må komma i åtnjutande af denna fördel. Det har vidare genom bref meddelats mig, att detta icke är ett enstaka fall, utan att det tvärtom är ganska vanligt, att extra ordinarie tjenstemän i postverket, när de bli sjuka och icke längre kunna sköta sin plats, beröfvas all nödig inkomst. Enligt ett meddelande, som blifvit mig tillskickadt, har denna kvinna, på derom af postmästaren i Kungsbacka gjord framställning, sedan hon 1898 förlorade sina förordnanden, af sin lön fått uppbära 25 kronor i månaden. Men dessa

25 kronor torde icke vara tillräckliga att förskaffa henne nödigt uppehälle eller nödig läkarevård.

Jag skulle, om jag vågat det, yrkat, att i § 14 måtte inryckas ett tillägg, som tillförsäkrade de extra ordinarie tjänstemännen i postverket samma fördelar, som der finnas medgifna i verket anstälde ordinarie och extra betjente. Då jag emellertid icke vet, om ett sådant yrkande kan framställas, tillåter jag mig afsluta detta mitt anförande med en varm vädjan till herr civilministern att i detta speciella fall göra allt hvad som kan göras för att lindra nöden för denna qvinna, som använt sina bästa krafter och bästa år i postverkets tjänst. Jag tillåter mig till denna vädjan foga den önskan, att man framdeles icke må förbise denna klass af posttjenstemän, utan sörja för att deras intressen bli tillgodosedda i detta afseende. Man bör besinna, att så länge de ha krafter att arbeta, ha de litet att uppehålla sig med, men när sjukdomen kommer, så stå de alldeles utan bröd.

Då jag icke vet, om jag har rätt att göra framställning om, att ett sådant tillägg inryckes i denna paragraf, skall jag icke göra något yrkande.

Herr A. Hedin i Stockholm: Det är något gammalmodiga saker, herr talman, jag nu kommer att tala om. Snart kommer väl den dag, då man får be om ursäkt för att man besvårar kammaren med slikt.

Uti det namnkunniga, utaf Geijer prisade konstitutionsutskottsutlåtande, dateradt den 24 mars 1810, som jag någon gång förut här citerat, läsas följande ord: »Om, enligt ett känt talesätt, det är af en liten gnista, som ofta en stor vådeld kan uppkomma, är det lika sant, att i samhällsordningen och vid vården af dess angelägenheter är det ofta af ett i början och till utseendet föga betydligt öfverskridande af former, som man småningom vant sig att förakta lagarne, att sätta sig öfver deras föreskrifter». Det heter i 36 § regeringsformen, såsom kammarens ledamöter alla lära minnas, att embets- och tjänstemän icke må »utan efter egna ansökningar till andra tjänster befordras eller flyttas». I full öfverensstämmelse med denna grundlagsföreskrift heter det i instruktionen för generalpoststyrelsen den 4 juni 1886, § 32, mom. 2, att »lediga tjänster, som af generalpoststyrelsen tillsättas, och för hvilka lön finnes å stat uppförd, anslås till ansökning inom trettio dagar», »med undantag af det fall, då för ästadkommande af post- och telegrafanstalts förening ledig posttjänst uppdrages åt person, som innehar telegraftjänst å samma ort». Således ett enda undantag, men detta är också det enda fall, som instruktionen för generalpoststyrelsen omnämner, hvilken i detta afseende står i bästa öfverensstämmelse med den rigtiga grundsats, som uttalas i 36 § regeringsformen, och om hvilken jag nyss erinrade.

Emellertid lär det ha blifvit ett mer och mer vanligt tilltag utaf generalpoststyrelsen att icke bry sig om vare sig grundlagens föreskrifter eller det stadgande, som Kongl. Maj:t meddelat uti sin instruktion för generalpoststyrelsen. Man underlåter att annonsera lediga till ansökning posttjänster, om hvilka det icke finnes medgifvet något annat undantag ifrån regeln, än det jag nyss nämnde, eller att

*Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
postverket.*
(Forts.)

man, för att kunna åstadkomma en sammanslagning uti en hand utaf posttjänst och telegraftjänst, får uppdraga en ledig bliiven posttjänst utan ansökning åt innehafvaren utaf en telegraftjänst på samma ort.

När jag erfor förlidet är, att detta började praktiseras i allt större och större utsträckning, blef jag till den yttersta grad förvånad. Jag hade icke kunnat tänka mig, att en af Kongl. Maj:ts höga förtroendemän skulle kunna vilja gifva det exemplet för hela den stora kår, för hvilken han står i spetsen, att han, som i främsta rummet väl skall vårda sig om iakttagandet af lag och författning, så långt hans makt sträcker sig, i stället ger exempel på uppenbart trots mot såväl grundlag som den af Kongl. Maj:t för hans förvaltning utfärdade instruktion. Jag frågade: »är detta ett första exempel?» »Nej!» Jag hänvisades till Svenskt postarkiv för år 1893. Jag kunde icke få någon bestämd upplysning, huruvida något exempel förekommit tidigare, men jag har likvisst senare af en äldre posttjänsteman fått den försäkran, att något sådant icke förekom, så länge — jag hade så när sagt skaparen af det svenska postverket — Wilhelm Roos satt kvar vid sin befattning. Sedermera har det förekommit tidt och ofta, och år 1901 finnes det antecknadt åtminstone 4 exempel på att posttjänster ha tillsatts utan iakttagande af den föreskrift i instruktionen för generalpoststyrelsen, som jag nyss läste upp.

Det går så till, säger man, att personer anmäla sig till en tjänst, utan att någon annons förekommit om tjänstens ledigförklarande. Man springer upp till generalpoststyrelsen och till någon af byråcheferna der, skaffar sig någon rekommendation af en innehafvare utaf de nya tjänster, som skola kontrollera förvaltningen rundt om i landet, och så blir man helt plötsligen transporterad till en tjänst, eller, om man vet, att personer i ganska stort antal skola anmäla sig till en tjänst, och dessa äro sådana, att man icke utan alldeles uppenbar rikskunnig skandal skulle kunna förbigå kanske någon enda af dessa ärligen och lagligen sökande, så tillsäger man under hand någon person att komma och privatim, så att säga, anmäla sig hos generalpoststyrelsen, och så utnämnes den. Jag behöfver naturligtvis icke ingå i någon beskrifning om, med hvilka känslor ett sådant system upptagits utaf hela den stora postpersonalen, när man ser, att lagen får öfverträdas — den tydligaste lagbestämmelse, som väl kan skrivas på svenska, och att det är enskilda relationer, som hjälpa fram en person, hvilken icke skulle kunna komma i fråga till en befordran, om tjänsten vore i laglig ordning förklarad ledig, så att alla de meriterade finge söka den, och faran finnes för generalpoststyrelsen, att hela landet skulle bli underkunnigt om den mannämän, som på detta håll bedrifves.

Jag har härmed i största korthet velat fästa uppmärksamheten på detta missbruk, men dervid skall det icke stanna.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Hvad angår yttrandet ifrån malmöbanken, så fäste ju talaren sjelf uppmärksamheten på, att när den ifrågavarande extra ordinarie postexpeditören sjuknade, lät generalpoststyrelsen henne behålla så mycket af heunes arfvode, som generalpoststyrelsen kunde. Sälunda har, tror

jag, generalpoststyrelsen i det fallet gjort allt hvad generalpoststyrelsen kunnat efter nu gällande författningar. Att lemna henne någon sjukhjälp särskildt derifrån har generalpoststyrelsen utaf gällande författningar varit förhindrad. Sedt ifrån generalpoststyrelsens och min synpunkt, är det deremot alldeles gifvet, att det icke kan vara annat än önskvärdt, ju bättre personalen får det.

Hvad beträffar anmärkningarna från stockholmsbänken, antager jag, att de syftade derpå, att personer förflyttas från ett postkontor till ett annat ledigt sådant. Är det så, ber jag att få meddela, att det förhåller sig så, att de postmästareplatser, hvilka generalpoststyrelsen besätter, äro de af femte och sjette klassen. Postmästarne inom dessa klasser äro så till sägandes rörliga, i det att de nemligen enligt instruktionen äro underkastade förflyttning från ett kontor till ett annat. De utnämnas också icke till postmästare vid det eller det postkontoret, utan till »postmästare i postverket». När ett sådant femte eller sjette klassens kontor blir ledigt — jag antager t. ex., att postmästaren vid ett kontor, som tillhör femte klassen, afgått — så kungöres alltid till ansökning en ledig postmästaretjänst, men icke en postmästaretjänst å det ställe, der ledigheten uppstått, utan en postmästaretjänst i postverket af femte klassen. Anmäler emellertid en postmästare från ett likartadt kontor, att han önskar något sådant, blir han förflyttad till det lediga kontoret, om han nemligen dertill befinnes lämplig. Ledigblifna postmästaretjänster i postverket anslås alltid, men placeringen af den, som utnämnes till den lediga tjänsten, sker ej gifvet på det kontor, der ledigheten uppstod, utan sedan förflyttning af förutvarande postmästare med hänsyn till giltiga skäl möjligen egt rum, blir sedermera den utnämnde placerad på det till slut lediga kontoret. På grund häraf synes det mig, att generalpoststyrelsen icke har öfverträtt sin instruktion.

Herr A. Hedin i Stockholm: Jo, herr talman, generalpoststyrelsen har icke gjort något annat än öfverträtt såväl grundlagen som sin egen instruktion. Detta inträffar allt oftare, och exemplen härpå blifva allt talrikare. Man anslår icke tjänsterna lediga, ehuru den föreskriften är fullkomligt oinskränkt — med det enda undantag, som jag nyss nämnde — att de skola till ansökan anslås lediga. Man har — som sagdt — talrik exempel härpå. Jag är emellertid rädd för att nämna namn, och jag skall angifva skälen dertill. Jag frågade en posttjänsteman: »Hvarför har man icke för länge sedan dragit fram detta på sådant sätt, att det har blifvit kunnigt för hela landet, hurudant tillvägagångendet härvidlag är?», och jag fick då efter upprepande af min fråga det svaret: »Derför att man är rädd för misstankar för spioneri och för förföljelse.» När jag då frågade: »År således numera tillståndet vorde likadant inom postverket som inom telegrafverket?», fick jag ytterligare det svaret: »Nej, väl icke ännu, men nog är det på god väg åt det hållet.» Det kan dock icke försvaras, detta, att, när en plats är ledig, som skulle offentligan annonseras ledig att sökas inom 30 dagar, något sådant tillkännagifvande icke kommer. Då infinner sig en person, som är fullt kompetent och högeliget meriterad, och anmäler sig hos vederbörande byrå-

*Användande
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
postverket.
(Forts.)

chef, som han vet har det afgörande inflytandet i denna sak, men tillbakavisas med det svaret: »Nej, ni kan icke få platsen», och der- efter lemnas den åt en person, som aldrig skulle kunna ifrågasättas, i fall saken vore offentlig, emedan hela landet då skulle komma att ställa sig på hans sida, mot hvilken mannamån har föröfvats. Så står det till.

Herr Boëthius: Herr grefve och talman, mina herrar! Vid 1899 års riksdag tog jag mig friheten att fästa vederbörandes uppmärksamhet på det missnöje, som rådde inom posttjenstemannakåren deröfver, att tillsättandet af högre grader inom samma tjensteområde icke skedde efter ansökan och officiel pröfning af de sökandes för- tjenester. Sedan dess har detta missförhållande blifvit rättadt med afseende å de s. k. kontrollörerna, i det att graderna der borttagits. Men postexpeditörsbefattningarna äro fortfarande indelade i grader. Och så vidt jag kan förstå af det nu föreliggande betänkandet, är meningen, att, när en högre postexpeditörsgrad blir ledig, denna skall sökas på hittills vanligt sätt och tillsättningen af densamma ske under hittills vanliga former. Jag tror mig veta, att det råder mycken ledsnad inom posttjenstemännens klass med anledning häraf. Jag vill emellertid icke nu göra något yrkande, då jag för min del icke kan fullt bedöma denna fråga, men jag vill begagna detta tillfälle att fästa vederbörandes uppmärksamhet på saken och nu, liksom år 1899, hemställa, om icke samma ordning kunde få gälla inom post- verket med afseende å dylika tjänsters tillsättande, som är gällande t. ex. med afseende på liknande tjänster vid jernvägen och der till- lämpats utan — som det tyckes — några olägenheter.

Herr Thylander: Herr talman! Jag ber att få fästa kam- marens uppmärksamhet derpå, att jag icke velat rigta någon som helst anmärkning mot generalpoststyrelsen, därför att den icke in- skridit med någon större hjälp än den nu lemnade i det af mig om- nämnda, speciella fallet. Jag vet mycket väl, att generalpoststyrelsen i detta fall icke kunnat handla annorlunda, än den gjort. Hvad jag med mitt exempel velat bringa i dagen är, att med det förhållande, som nu existerar, är det icke bra, som det är, utan det är här något abnormt, något, som måste rättas.

Om Riksdagen i dag antager detta förslag till afföningsreglemente för tjenstemän och betjente vid postverket, kommer ju en hel del extra ordinarie tjenstemän att fortfarande användas på detta område. Det är sant, att det är mycket aktingsvärdt och stortadt, att post- och telegrafkomitén föreslagit 250 nya ordinarie platser. Det är sant, att derigenom de extra ordinaries antal minskas betydligt, men låtom oss blicka framåt i tiden några år, så skola vi finna, att under årens lopp inträda allt fler och fler i postverkets tjenst, hvaren- genom de extra ordinarie tjenstemännens antal kommer att betyd- ligt växa.

Den kvinna, om hvilken jag här talat, har genom ett par exem- pel ådagalagt, att hon är värd all uppmuntran i sitt nuvarande svag- hetstillstånd. Hon har — lägg väl märke till detta — i tio års tid

skött sin posttjenstemannabefattning på förordnande, och härtill kommer hennes moraliskt vackra föredöme, i det att hon med sin ringa inkomst kunnat uppehålla lifvet och göra detta drägligt för en orkeslös syster och för en eljest kanske på bar backe stående brorson.

Jag har velat säga detta, för att ingen må tro, att jag velat göra någon anmärkning mot generalpoststyrelsen; jag har endast velat framhålla, att det är ytterst nödvändigt, att om vi skola låta de extra ordinarie i postverket slitas och nötas ut, så bör det hela ordnas så, att dessa extra ordinarie icke ställas på bar backe, när de genom sjukdom eller ålderdom komma i den belägenheten, att de icke kunna arbeta och således icke kunna skaffa sig sitt lifsuppehälle. Den tanken borde vi väl allesamman behjerta, att det icke kan kännas så vidare skönt, att, när man med arbetsamhet och pligt-trohet fullgjort sin tjänst, man sedan, då krafterna icke räcka till för arbete, skall nödgas anlita tiggeriets väg.

Herr A. Hedin i Stockholm: Jag skall be, herr talman, att få nämna ett par exempel på det af mig anmärkta missförhållandet. Jag skall endast utesluta namnen.

Så t. ex. anslår man ledig en postmästarebefattning. Vid fatalie-tidens utgång hade den sökts af 18 sökande, men den blef gifven åt en person, som icke hade sökt. Vidare: det utnämnes ett extra biträde till postmästare med placering tills vidare i Öfver-Torneå; tre äldre ordinarie postexpeditörer sökte samtidigt platsen, men den gafs åt detta extra biträde. Han hade på uppmaning skaffat sig ett intyg om, att han kunde tala finska, hvilket han emellertid icke lär ha kunnat, utan han lärde sig nödtorftligen några finska ord efter tillsättningen. Sedermera togs efterträdaren från Skåne, och han talade med säkerhet skånska, men med lika säkerhet icke finska. Jag har äfven uppräknade några andra exempel, för år 1898 ett par, för år 1899 tre och för år 1901 icke mindre än fyra befordringar utaf postmästare utan att man förklarar den lediga platsen ledig till ansökan.

Som sagdt, detta är blott en första varning, men om det behöfs någon mera, innan rättelse sker, skall jag draga försorg om, att den kommer.

Herr Månsson: Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning af herr Thylanders uppträdande här. Det är ganska sorgligt att höra, att, ehuru man i den nu förevarande lönestaten höjt lönerna med en och en half million, utöfver hvad de förut uppgingo till, och ehuru man sett, att såväl Kongl. Maj:t som komiterade och alla, som haft med denna fråga att göra, vinnlagt sig om att söka göra vederbörande tjenstemän all rätt, och ehuru Riksdagen år efter år höjt de ordinarie tjenstemännens antal ganska betydligt, så föreslås det ju nu inrättandet af 250 nya postexpeditörstjänster, man i alla fall icke är nöjd, utan framställer klagomål och uppväcker lidelser. Det synes mig vara i högsta grad orättfärdigt, att, huru Kongl. Maj:t och Riksdagen än göra, man likväl skall väcka missnöje till lif. Kan det vara nyttigt eller rätt att säga, att staten skall vara skyldig att

*Angående
anslag till
postverket.*
(Forts.)

Angående anslag till postverket. draga försorg om alla extra ordinarie, så fort de kommit in i statens tjänst?

(Forts.) Jag har velat säga detta, då det synes mig, att man någon gång bör sätta en gräns för att på detta sätt väcka till lif missnöje.
Herr talman! Jag har icke något yrkande att göra.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Afdelningen III.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 5.

Angående anslag till telegrafverket.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att *dels*, med godkännande af de i statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 11 januari 1902 intagna förslagen till utgiftsstater för telegrafverket att tillämpas under år 1903 och till aflöningsreglemente för tjänstemän och betjente vid telegrafverket, för år 1903 bestämma telegrafverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 6,330,000 kronor, att utgå direkt af telegrafmedlen, *dels ock* medgifva, att af telegrafmedlen finge användas så stort belopp, som utöfver en kommissarielön af 3:e klassen erfordrades för att åt telegrafkommissarien i Umeå, derest han icke inträdde å ny stat, bereda 1:a klass kommissarielön enligt äldre stat.

I den bland berörda utgiftsstater upptagna stat för telegrafverkets stationer hade under rubriken »Stationsföreståndare», bland annat, upptagits:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	
100 telegrafister eller stationsmästare, hvardera:				} Efter 5 år kan lönen höjas med 150 kr. och efter 10 år med ytterligare 150 kr.
lön..... 900				
tjänstgöringspenningar <u>400</u> 1,300	90,000	40,000	130,000	

I staten för telegrafverkets stationer hade vidare under rubriken »Biträdande tjänstemän», bland annat, upptagits:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
200 telegrafister, hvardera:				} Efter 5 år kan lönen höjas med 150 kr. och efter 10 år med ytterligare 150 kr.
lön..... 900				
tjänstgöringspenningar <u>400</u> 1,300	180,000	80,000	260,000	

I anledning af Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition hade inom Riksdagen afgifvits åtskilliga motioner, bland andra af herr *M. F. Nyström*, hvilken i en i denna kammare väckt motion, n:o 54, hemställt, att Riksdagen ville, med ändring af Kongl. Maj:ts förslag till ny stat för telegrafverket, besluta, att i denna stat måtte uppföras 360 qvinliga telegrafister.

*Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)*

Utskottet hemstälde,

I) att Riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställning, äfvensom herr Nyströms otvauberörda motion n:o 54 samt motioner af herrar F. E. Pettersson och H. Hedlund samt med afslag å en utaf herr Nyström väckt motion n:o 53 och utan afseende å en utaf herr J. Johansson i Noraskog afgifven motion, måtte godkänna följande i en vid utlåtandet fogad bilaga C upptagna utgiftsstaten för telegrafverket, att tillämpas under år 1903, nemligen:

A) Aflöningsstaten:

1:o) Telegrafstyrelsen	kr.	113,700: —
2:o) Distriktsförvaltningarna	>	91,800: —
3:o) Stationerna	>	1,238,600: —

under vilkor beträffande de för telegrafdirektörerna i Stockholm och Göteborg föreslagna aflöningar, att deras inkomst af så kallad räkningshållning begränsades till halfva nettoinkomsten af ifrågavarande sportler, dock ej till mindre belopp än 2,500 kronor om året för dem hvar, samt att återstoden enligt af Kongl. Maj:t fastställda regler fördelades mellan de stationstjenstemän, som lemnade direktören biträde vid arbetet med räkningshållningen.

4:o) Särskilda anslag, förslagsvis..... > 1,344,200: —

B) Pensions- och understödsstaterna .....

> 253,840: —

C) Omkostnadsstaten (förslagsanslag) .....

> 2,030,620: —

D) Ränta och amortering .....

> 1,293,740: —

samt sålunda för år 1903 bestämma telegrafverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 6,366,500 kronor, att utgå direkt af telegrafmedlen;

II) att Riksdagen, i händelse af bifall till hvad i nästföregående moment I föreslagits rörande beviljande af anslag till nya telegrafkommissariestationer och till aflönande af stationsmästare, måtte, i anledning af en utaf herr A. F. Liljeholm afgifven motion hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes tillse, att inrättandet af nya kommissariestationer samt anordnandet på försök af stationsmästarebefattningar ej måtte föranleda, att ordinarie qvinliga stationsföreståndare, mot hvilkas tjänstgöring anmärkning icke förekommit och hvilka önskade kvarstå vid sina nuvarande platser, blefve derifrån förflyttade;

III) att Riksdagen måtte godkänna det förslag till aflöningsreglemente för tjenstemän och betjente vid telegrafverket, hvilket innefattades i en vid utlåtandet fogad bilaga D; samt

IV) att Riksdagen måtte medgifva, att af telegrafmedlen finge användas så stort belopp, som utöfver en kommissarielön af 3:e klassen

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

erfordrades för att åt telegrafkommissarien i Umeå, derest han icke inträdde å ny stat, bereda 1:a klass kommissarielön enligt äldre stat.

I den af utskottet föreslagna aflöningsstat för stationerna hade upptagits *dels* under rubriken »Stationsföreståndare»:

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa.	
100 telegrafister eller stationsmästare, de senare högst 20, hvardera:				} Efter 5 år kan lönen höjas med 150 kr. och efter 10 år med ytterligare 150 kr.
lön..... 900				
tjenstgöringspenningar 400 1,300	90,000	40,000	130,000	

dels ock under rubriken »Biträdande tjänstemän»:

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa.	
255 telegrafister, hvardera:				} Efter 5 år kan lönen höjas med 150 kr. och efter 10 år med ytterligare 150 kr.
lön..... 900				
tjenstgöringspenningar 400 1,300	229,500	102,000	331,500	

Vid punkten hade i afseende å *afdelningen I Litt. A 3:o*) afgifvits reservationer:

af herrar *I. Wijk, H. P. P. Tamm, A. G. L. Billing, J. T. Gripenstedt, I. Månsson* och *S. O. Nylander*, som ansett utskottet böra tillstyrka, att i förevarande stat måtte, i stället för »100 telegrafister eller stationsmästare, de senare högst 20, hvardera», upptagas »100 telegrafister, hvardera»; och

af herrar *F. E. Pettersson, E. Fränckel, P. Pehrson* i Törneryd, *C. Persson* i Stallerhult, *J. A. Sjö* och *G. Odqvist*, hvilka ansett, att i staten under rubriken »Biträdande tjänstemän» bort, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, upptagas 200 telegrafister.

Afdelningen I. A.) Aflöningsstaten föredrogs till en början, och godkände dervid kammaren hvad utskottet hemställt beträffande *aflöningsstaterna för telegrafstyrelsen och distriktsförvaltningarna*.

I fråga om *aflöningsstaten för stationerna* anförde:

Herr Nyström: Herr talman, mine herrar! Till en början vill jag i det verks namn, som jag har äran tillhöra, frambära ett vördsammt tack till såväl Kongl. Maj:t som statsutskottet för det tillmötesgående de i denna fråga visat och för de verkliga förbättringar, som inom telegrafverkets stat blifvit föreslagna, särskildt med hänsyn till de lägst aflönade manliga tjänstemännen samt telegrafisterna.

Härefter skall jag, herr talman, be att mot den nu föredragna punkten få göra ett par erinringar.

Den första gäller dock icke sjelfva statsutskottet, utan den s. k. post- och telegrafkomitén och särskildt det af denna komité upprättade förslag till instruktion för telegrafstyrelsen. I denna instruktion föreskrifves nemligen såsom kompetensvilkor för linieingenjörer examen vid högre tekniskt läroverk, hvarjemte stadgas, att kompetensvilkoren för bokhållare och kassörer icke skola vara desamma som för stations-tjenstemännen. En af komiténs ledamöter, öfverdirektören Biörklund, med hvilken byråchefen i telegrafstyrelsen Wennman instämt, har emot detta komiténs förslag inlagt en reservation, hvilken enligt min åsigt är af den allra mest behjertansvärda beskaffenhet. En sådan skilnad i kompetensvilkor som den af komitén föreslagna och ett sådant särskiljande mellan de båda förvaltningsgrenarna inom telegrafverket har nemligen till följd en dualism mellan dess tjenstemän, hvilken i hög grad förhindrar samarbete och samförstånd och dermed naturligtvis också försvårar arbetet och gör detsamma mindre fruktbarande, än det kunde och borde vara. Jag har framställt denna anmärkning för att rigta Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på ifrågavarande punkt. Det tillhör nemligen Kongl. Maj:t att för telegrafverket utfärda instruktion, och Kongl. Maj:t eger därför makt att i det föreliggande instruktionsförslaget vidtaga de förändringar, hvilka i förevarande afseende äro, enligt min åsigt, erforderliga.

Den andra erinringen, som jag ber att vid denna punkt få göra, gäller den föreslagna nya stationsmästareinstitutionen. Det uppgifves visserligen, att denna institution skulle endast på försök inrättas. Men då man erinrar sig, att detta försök skulle fortgå i ungefär 35 år, d. v. s. ända till dess att vederbörande betjenteklass hunnit blifva pensionsmessig, och vidare att Kongl. Maj:t uti sina anförda motiv framhållit, att detta är förberedelsen till en utmönstring ur telegrafverket af det qvinliga elementet, då kan man icke annat än anse sig skyldig att underkasta frågan en kort granskning. Jag anser mig så mycket mer befogad att verkställa en sådan, som jag ganska väl känner till hithörande förhållanden, och som jag från åtskilliga håll, både utanför denna kammare och inom densamma, blifvit uppmanad att utsäga min oförbehållsamma mening.

Jag vill då först erinra om, att — hvilket äfven i utskottets utlåtande finnes omnämndt — telegrafstationsföreståndare i riket till ett antal af 33 till Kongl. Maj:t petitionerat — förutom om mycket annat — derom, att den föreslagna stationsmästaretilsättningen icke måtte blifva en verklighet. Jag vet nu icke, om alla kammarledamöterna fått denna petition i sin hand, och därför skall jag, helst som det tillika endast är en ganska kort bit af petitionen, som rör stationsmästarne, taga mig friheten uppläsa detta stycke, på det att detsamma må inkomma i kammarens protokoll. Stycket lyder så:

»Beträffande komiténs förslag att utbyta en del qvinliga stationsföreståndare mot manliga s. k. »stationsmästare» ur betjenteklass, mot hvilket herr byråchefen m. m. M. Wennman på det kraftigaste reserverat sig, våga vi uttala vår lifligaste anslutning till de i denna reservation gjorda uttalanden, fullt öfvertygade, som vi äro, att redan inom

*Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

nuvarande telegrafistkår och ännu mer inom kommande åldersklasser, hvilkas utbildning i telefonhänseende blifvit bättre tillgodosedd, tillräckligt antal telegrafister står till buds, som i *alla* afseenden skulle blifva dessa stationsmästare öfverlägsna. Detta skulle ännu säkrare blifva fallet, om ej, såsom komitén föreslagit, de qvinliga föreståndarnes bostadsförmåner upptaxerades så högt, att deras kontanta aflöning blefve mindre än de biträdande telegrafisternas.»

Afven ifrån de qvinliga tjänstemännen, telegrafisterna, har oro försports, helt naturligt, men dervidlag, och äfven detta lika naturligt, af annan orsak än den, som legat till grund för den af telegrafverkets stationsföreståndare afgifva protesten. Telegrafisterna äro rädda för att utmönstras från en verksamhetsförsärf, hvilken de visat sig kunna på ett fullt tillfredsställande sätt sköta. Stationsföreståndarne deremot protestera, därför att de anse, att genom ett antagande af förslaget många svårigheter skulle vållas dem; stationspersonalen är redan nu strängt upptagen, och det är tydligt, att det skulle i hög grad försvåra deras arbete, om de skulle nödgas samarbeta med stationsmästare, som helt säkert icke kunna förväntas arbeta med samma säkerhet och snabbhet som de nuvarande qvinliga föreståndarna.

Afven från allmänhetens sida hafva protester försports. Jag har mig nemligen bekant, att till statsutskottet inkommit en skrivelse från tvenne exportfirmor i Norrland, hvilken skrivelse lär innehålla en begäran, att vid den station, der dessa firmor hafva sin skeppning, någon stationsmästare icke måtte tillsättas. Den station, hvarom här är fråga, är Nordmalings, en af dem, som afsetts att besättas med stationsmästare; och de firmor, som undertecknat ifrågavarande skrivelse, äro Wikström och Kempe.

När man nu finner, att statsutskottet tillstyrkt detta Kongl. Maj:ts och telegrafstyrelsens — eller kanske rättare sagdt komiténs och Kongl. Maj:ts — förslag, utan att fästa sig vid hvarken telegrafföreståndarnes invändningar eller den oro, som gjort sig gällande inom en oförvitlig tjänstemannaklass, och utan att taga hänsyn till allmänhetens berättigade kraf, då kan man fråga sig: hvilka äro de öfvermåktiga skäl, som förmått utskottet att biträda ett sådant förslag? Skälen äro mycket enkla eller åtminstone mycket lätt sammanfattade. Ett af dem är det, att genom telefonens utveckling skulle de stationer, som nu förestås af qvinnor, hafva fått en annan karakter, att liniernas och apparaternas underhåll skulle vara så mycket svårare nu än förr, att det ovilkorligen kräfdes en manlig föreståndare för att afhjelpa å linier och apparater uppkomna bristfälligheter. Ett ytterligare skäl skulle vara det, att det för de qvinliga föreståndarna icke vore lika lätt att öfva befäl öfver reparatörerna som för manliga föreståndare, och slutligen att det blefve billigare att använda stationsföreståndare ur betjenteklassen än sådana ur tjänstemannaklassen, förutsatt, att manliga föreståndare vore ovilkorligen nödvändiga.

Innan jag öfvergår till en helt kort granskning af dessa nu anförda skäl, skall jag emellertid be att få anföra en hufvudinvändning mot antagandet af stationsmästare ur betjentes klass, den nemligen, att de skulle sakna erforderliga språkkunskaper. Nu säger telegrafstyrelsen uti bil. 1 till sjette hufvudtiteln, att telegrafstyrelsen natur-

ligtvis kommer att sin pligt likmätigt tillsätta stationsmästare och föreståndare och tjänstemän i allmänhet på sådant sätt, att desse ovilkorligen skulle komma att nöjaktigt sköta sina äligganden. Men å andra sidan erkänner telegrafstyrelsen, att man måste vidtaga särskilda försigtighetsmått för att icke dessa samma stationsmästare skola begå allt för många telegraferingsfel. Komitén förutsätter också, att desses kompetens i språkligt hänseende skulle bli så godt som ingen och därför hänvisar komitén, liksom ock telegrafstyrelsen, till det nu inom telegrafverket brukliga förfarandet att, när ovisshet råder om rätta uppfattningen af ett aftelegraferadt telegrams innehåll, kollationera hvarje ord i telegrammet. Ja, visst går det för sig, men det tar dubbelt så lång tid och blir dessutom, om kollationering begäres af telegramafsändaren, dubbelt så dyrt. Och man kan i alla fall ifrågasätta, huruvida denna kollationeringsmetod medför fullt betryggande säkerhet för den korresponderande allmänheten. Ty om ett telegram inlemnas på eller inkommer till en station, der den mottagande tjänstemannen icke förstår hvad han läser eller kanske icke kan läsa de särskilda orden, eller ens bokstäfverna, så är det ju alldeles gifvet, att detsamma ej kan rätt aftelegraferas; och hvilka svårigheter det skall vålla affärsverlden, om några tiotal eller tjugotal utländska telegram blifva här i landet förfuskade, ligger i öppen dag. Om afsändaren sjelf inlemnar sitt telegram och tolkar det för expedienten, är faran mindre. Men det kan ju också hända, att telegrammet nedläggas i en breflåda eller inkommer genom telefoning eller per post eller andra sätt, der expedienten icke kommer i beröring med afsändaren, och därför bör man vara försigtig, innan man till okunnigt folk lemnar så delikata uppdrag.

Nu förutsätter också telegrafstyrelsen — eller rättare byråchefen Wennman, som i sin reservation allvarligt bekämpat ifrågasvarande förslag — att dessa stationsmästare, om sådana nu skola tillsättas, måste först genomgå en åtminstone fyra-årig kurs för att få så pass mycken kunskap i språk och andra ämnen, att de blifva något så när kompetenta. Men han räknar på samma gång ut, att denna kurs skulle för telegrafverket medföra en årlig kostnad af 600 kronor för hvarje sådan stationsmästareelev. Dessa elever kunna naturligtvis icke underhålla sig sjelfva under utbildningstiden, utan statsverket måste åtaga sig detta, och då kan det icke gerna ifrågasättas att eleverna skola kunna lefva på mindre än 600 kronor för år. För tjugu sådana elever under fyra års tid gör detta en summa af 48,000 kronor, och för tjuguhittråden åt dem ytterligare 48,000 kronor, alltså inalles för den första uppsättningen en »skolafgift» af icke mindre än 96,000 kronor. Nu kan jag knappast tänka mig, att telegrafstyrelsen skulle vara benägen att riskera ett så stort belopp på en så oviss sak. Antager man, att 20 stationsmästareelever blifvit utbildade under en tidrymd af fyra år, så att de erhållit kompetens — ehuru visserligen en mycket underhållig sådan — till sina blifvande befattningar, så hafva de efter genomgången kurs erhållit en så pass god underbyggnad att de svårligen skola vara villiga att qvarstå i telegrafverket för att få en lön af 1,300 kronor. Af den statistiska utredning, som föreligger rörande den mekaniska verkstadsindustrien, har jag funnit,

Angående
anslag till
telegraf-
verket.

(Forts.)

att en mekanisk arbetare med lätthet når upp till en afföning af 1,800 å 2,000 kronor, och går jag till typograferna, så finner jag, att en skicklig typograf kan förtjena 2,500 kronor, ja ända till 3,000 kronor. Skulle då en yngling, som fått den utbildning, som dessa stationsmästareelever genom en dylik undervisning skulle erhålla, nöja sig med 1,300 kronor och ett rum och kök? Svårigen! Således då dessa gossar väl äro utbildade, komma de att gå sin väg, och man får då åter utbilda nya, som naturligtvis också i sin tur skola gå.

Nu har emellertid mot denna invändning om bristande språkkunskap hos dessa stationsmästare anförts från såväl komiténs som telegrafstyrelsens sida, att antalet telegram, som dessa stationsmästare skulle hafva att expediera, är så ringa, att det ingenting skulle betyda. Ja, det kan ju möjligen vara så. Men jag har ur telegrafstyrelsens berättelse för år 1900 gjort en liten uträkning på huru många expeditioner dessa stationer, som äro afsedda att förestås af stationsmästare, hafva på ett år. Jag har då funnit, att dessa expeditioner uppgingo till en totalsumma af 185,000, och att af denna summa utgjorde 10,798 utländska telegram. Det blir således 10,798 utländska — mest affärstelegram —, som komma att gå genom obildade personers händer. Jag bör nämna, att det antal expeditioner, som jag nu angifvit, icke alldeles stämmer öfverens med den uppgift, som lemnats af telegrafstyrelsen, och som säger, att antalet telegram uppgår till 5 å 10 om dagen i hvardera rigtningen. Jag vill icke förneka, att denna siffra kan vara riktig. Men jag har beträffande de af mig anförda siffrorna icke använt ordet »telegram», utan nyttjat uttrycket »expeditioner». Och med »expedition» menas på telegrafspråk hvarje gång ett telegram mottagits eller afsändts vare sig på telefon eller med telegrafnyckel. Om man då dividerar antalet stationer, afsedda för stationsmästare, eller 20, uti totala summan samt sedan dividerar kvoten med 300, (att alltså sön- och helgdagar afdragits), så finner man att antalet expeditioner för hvarje dag uppgår till 31 (trettioett) i medeltal samt att de utländska expeditionerna utgöra 1,8 per dag eller i det närmaste 6 procent. Emellertid finner man, att å vissa af de stationer, som afses för stationsmästare, uppgår antalet telegramexpeditioner ända till 45 om dagen, och att utländska telegramantalet (d. v. s. expeditioner) uppgår till 112 i månaden eller omkring $4\frac{1}{2}$ om dagen. Jag frågar dem bland herrarne, som äro affärsmän, om i skullen vilja åt okunnige betjente öfverlemnna $4\frac{1}{2}$ dyrbara affärstelegram om dagen.

Jag tror, att efter den lilla exposé, som jag nu gifvit, det bör vara alldeles tydligt, att åtminstone den språkliga kompetensen icke förefinnes hos dessa stationsmästare. Men, säger komitén, det är alldeles nödvändigt, för att liniernas och apparaternas underhåll skall blifva vederbörligen skött, att hafva manliga föreståndare. Jag vill då fråga, huru skall en stationsmästare kunna underhålla en linie, som ligger utanför hans station? Stationsmästaren, likaväl som den kvinnliga föreståndaren, skulle väl hafva en obligatorisk tjänstetid från kl. 9 f. m. till kl. 2 e. m., derpå följer middagsrast från kl. 2—4, och sedan åter tjänstgöring från 4—7 e. m.; således hela da-

gen från kl. 9 f. m. till kl. 7 e. m. Och sedan dagens tienstgöring vore afslutad, skulle för stationsmästaren, — för såvidt denne skulle hafva samma göromål som den qvinliga föreståndaren, återstå uppgörande af redovisning och utskrifning af räkningar till telefonabonnenter. Allt detta skall gifva honom sysselsättning från kl. 9 f. m. till kl. 9 på qvällen. Hvar skall då stationsmästaren taga tid att laga linier? Nej, det måste nog bli samma förhållande då som nu, att det blir reparatören, som går utom stationen, och stationsmästaren, som skall sköta telegrammen, stannar inom stationen. Någon fördel för linieunderhållet kan jag för min del icke se i den föreslagna anordningen.

En annan invändning, som man gjort mot det nuvarande systemet, är den, att de qvinliga föreståndarne icke i samma mån som stationsmästare af betjenteklassen skulle vara lämpliga att gifva upplysningar åt allmänheten om telefonförhållanden. Men jag hemställer till herrarne, om icke ett bildadt fruntimmer bör kunna gifva allmänheten precis lika bra upplysningar om telefonförhållanden som en stationsmästare.

Så ha vi kostnadsfrågan. Det är beräknadt, att stationsmästaren skulle börja med en aflöning af 1,300 kronor och 200 kronor i hyresbidrag, och att denna aflöning efter 10 år skall hafva sprungit upp till 1,800 kronor. Om man nu, såsom reservanten inom komitén, byråchefen Wennman, föreslagit, inrättar en femteklassens kommissariegrad att sätta in på dessa stationer, så skulle den ökade kostnaden hafva gått upp till 12 å 15 tusen kronor om året. Men jag kan icke inse, att man behöfver tillskapa en sådan femte klassens kommissariegrad. Det finnes en annan tienstemannagrad inom telegrafverket, som heter assistentgraden, och den är fullkomligt kompetent. Dessa assistenters aflöning föreslås till 2,200 kronor, under det att föreståndaren-betjenten skulle hafva 1,800 kronor. Det är en skillnad på 400 kronor. Fyrahundra kronor 20 gånger gör 8,000 kronor. Kan man verkligen för dessa 8,000 kronor vilja riskera att få ett antal af 10,000 utländska telegramexpeditioner förstörda? För att icke tala om den påtagliga orättvisa, som ligger i att från stationerna aflägsna fruntimmer, som på ett oförvitligt sätt under många år skött sina stationer!

Det skulle vara intressant, — men tiden är långt framskriden — att jemföra dessa tilltänkta föreståndare med de stationsmästare, som finnas vid jernvägen. Stationsmästarne vid jernvägen äro tagna ur arbetsskarlarnes klass, och deras göromål äro afpassade efter den ställning, de hafva inom jernvägen. De hafva icke någon utländsk korrespondens. — Jag vill i förbigående nämna, att det tillhör dessa telegrafstationsföreståndare att också besvara utländska telegrammer, och det skola de göra på utländskt språk. Det finnes visserligen formulär dertill, men jag har gjort den erfarenheten, att jag nästan hvarje dag måst använda den lilla språkkunskap jag eger för att nöjaktigt besvara förfrågningar angående felaktigt dechifftrade telegram. Det är visserligen i Stockholm, som detta mest förekommer, och i ringare utsträckning i landsorten, men det förekommer nog äfven der. — Någon sådan utländsk expedition, någon kunskap i ut-

*Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

ländska språk behöfs icke alls för stationsmästarne vid jernvägen. Icke heller hafva de någon befälsrätt öfver andra stationer, såsom de tilltänkta stationsmästarne skulle hafva. Det står angifvet i komiténs förslag, att de 20 stationer, som här äro i fråga, hafva under sig 85. vaxelstationer. Redan nu har detta antal sprungit upp till 105. Ökningen i antalet vaxelstationer, öfver hvilka de skulle föra befäl, uppgår således till icke mindre än 24 procent, och ökningen fortgår alltjemt. Jag inser alltså icke, att det är möjligt att bygga något på denna institution. Den kommer att spränga sig sjelf redan från början.

Jag vill till slut säga, att jag för min del icke har något emot att vare sig budbärare eller andra betjente få komma fram, om de vare sig genom egen energi eller genom telegrafstyrelsens försorg bibringas nödig kompetens. Må de gerna komma fram. Jag anser mig icke bättre än de och skall gerna sätta dem vid min sida. Men om de skola sättas dit, hvarför skola de vara betjente? Om de äro kompetente, hvarför skola de icke göras till tjänstemän? Hvarför skall man åvägabringa en dualism, som ställer den ena klassen mot den andra, då arbetet dock är detsamma. Jag har mig bekant rörande förhållandena vid jernvägen, att stationsmästarne der, hvilka utgå från ett helt annat samhällslager än det, som här är i fråga, ringaktas af såväl allmänheten som af sina öfverordnade. Detta kan ej undgå att väcka en viss förbittring, trots det, att det säges, att ett godt förhållande råder. Denna jäsning tager sig uttryck för öfvermått på mångahanda sätt. Jag är öfvertygad, att äfven i telegrafverket den föreslagna inrättningen skulle skapa misshälligheter och obehag.

Jag skall därför, herr talman, be att få yrka afslag å utskottets hemställan i föreliggande punkt och bifall till reservationen om att i stället för »100 telegrafister eller stationsmästare, de senare högst 20 hvardera», måtte upptagas »100 telegrafister, hvardera».

Herr Månsson: Herr greve och talman! Då jag icke kunnat vara med om det slut, hvartill utskottet i denna fråga kommit utan reserverat mig mot dess betänkande, ber jag att få yttra några ord. Jag har icke kunnat anse, att det vare sig ur praktisk eller sparsambets synpunkt är rätt att taga detta steg. Ser jag till dessa qvinliga telegrafisters förhållanden och den ställning de intaga, finner jag det högsta slutmålet för deras arbete i statens tjänst vara att erhålla stationsmästarebefattning. Dermed få de en sådan aflöning, att de kunna draga sig fram. De nöja sig med ett rum och kök, och, med ett ord, hela deras fordran på lifvet har blifvit uppfyllt.

Nu vill man för dem taga bort denna utsigt att erhålla ett eget hem. Förslaget afser, säger man, att göra ett första försök. Deraf är det ju tydligt, att man ärnar fortsätta på enahanda sätt.

När man läser herr statsrådet och chefens för civildepartementet yttrande till statsrådsprotokollet i ämnet och söker följa hans tankegång, är det ganska egendomligt att finna — åtminstone står det så för mig — hursom denne man, som annars är så säker och alltid skrifer så rakt på sak efter sin öfvertygelse och uppfattning, tyckes

här hafva tänkt sig, att framställningen aldrig skulle kunna bifallas, men gifvit efter för påtryckningar och lagt fram förslaget om införande af manliga stationsmästarebefattningar såsom ett första försök. Jag kan ju hafva misstagit mig, men jag har fått det intrycket vid genomläsningen af detta anförande till statsrådsprotokollet.

Då emellertid ett första försök varit afsedt, hade dessa befattningar bort uppföras på extra stat, ty att i ett sådant fall som detta, der det gäller en vigtig principfråga, uppföra på ordinarie stat hvad man vill göra ett försök med, har jag aldrig varit med om.

De qvinliga telegrafister, som hafva sig dessa stationer anförtrödda, hafva vid skötseln af dem icke framkallat missbelåtenhet. Såvidt jag vet, har ingen anmärkning mot dem gjorts från allmänhetens sida, och jag vågar nästan påstå — jag har åtminstone icke i papperen sett detta påstående jäfvadt — att icke heller från vederbörande öfverordnade myndigheters sida någon anmärkning framställts emot dem.

Vid sådant förhållande finner jag det ganska egendomligt, att man vill utbyta dessa telegrafister mot manliga. Detta skulle jag kunnat förstå, om man kunnat stödja förslaget med utsigten att för staten vinna något ekonomiskt mål, om man kunnat säga, att en stor sparsambetsfråga vore å bane.

Innan jag emellertid går in på denna sida af frågan, skall jag tillåta mig, då jag berört anmärkningar mot de qvinliga telegrafisterna från öfverordnade myndigheters sida, att taga fram den enda anmärkning, som jag sett framställas, nemligen den, att de icke äro lämpliga att vidtaga åtgärder för reparationer ute å linien. Beträffande denna anmärkning synes den träffa hvarje person, som är ensam på sin station. Han kan icke lemna denna för att gifva sig ut på linien, för såvidt icke annan finnes till hands att sköta hans plats. För telefonens skötsel finnas visserligen telefonister och andra, men sina tjensteåligganden hvad telegraferingen angår måste nu de qvinliga telegrafisterna ensamma förrätta. Utbyttes dessa mot manliga vore icke heller de i stånd att utföra något arbete på linien, för såvidt icke meningen är att anställa en telegrafassistent vid deras sida, i hvilket fall två tjenstemän skulle anställas i stället för en. För såvidt jag kunnat uppfatta förhållandena vid dessa små stationer, är och kommer det nog allt framgent att blifva så, att om något fel uppkommer på linien, detta anmäles för den större station, der det finnes kommissarie, som vidtager åtgärder för erforderliga reparationer. Sålunda kan jag icke anse detta skäl för att få bort det qvinliga elementet annat än såsom ett konstladt skäl och den fördel, man afsatt genom att utbyta de qvinliga mot manliga telegrafister, omöjlig att i praktiken sätta i scen, såvida man icke vill öka antalet telegraffjenstemän på stationerna.

Kommer jag så till kostnadsfrågan, skulle förslaget kunna anses berättigadt, om derigenom vunnes stora besparingar eller någon besparing alls. Så är dock ingalunda förhållandet, utan, efter min uppfattning, tvärtom. Den manlige stationsmästaren kommer att gifva sig och bilda familj, som omöjligen kan nöja sig med ett rum

*Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

och kök såsom, enligt hvad jag nyss antydt, de qvinliga göra. Man får därför vara betänkt på att skaffa dem annan bostad. Deri ligger enligt mitt förmenande en stor fråga att tänka på, då man ärnar taga detta steg. Vidare veta vi, att de qvinliga telegrafisterna ofta lemna sina befattningar och sällan nå pensionsåldern. Men alldeles tydligt är, att af de manliga hvarenda en kommer att behålla sin befattning, tills han erhåller pension. Både i bostadsfrågan och pensionsfrågan ligga stora ytterligare kostnader för statsverket. Tänker jag vidare på, att dessa manliga stationsmästare skulle, såsom är satt i fråga åtminstone på papperet, gifva sig ut på linien för reparationer, måste vid stationerna anställas assistenter, och dermed äro vi inne på en ny kostnadsfråga, som man under nu rådande förhållanden icke behöfver tänka på.

Jag ser således i detta förslag mycket större kostnader för statsverket än som äro förknippade med hittills tillämpadt system. Då så är och jag, vid det förhållande att någon anmärkning mot de qvinliga telegrafisterna icke framstälts, icke finner något egentligt skäl att utbyta dem mot manliga utan tvärtom anser, att den lilla ntsigten till ett eget hem fortfarande bör stå de förra öppen, har jag icke kunnat vara med om detta förslag och denna efter min uppfattning vigtiga principfråga, med allt erkännande i öfrigt af det skäl, man så vackert talat om, att icke begära mera dyrbart underlag i bildningsväg än som behöfves o. s. v., då ju i allt fall de qvinliga telegrafisterna, låt vara att de besitta högre bildning, nöja sig med denna aflöning och den bostad, dem bestås.

I förslaget har nu upptagits 15 stationer, som icke längre kunna skötas med en telegrafist. Dessa hafva ryckt upp till kommissariestationer, och så kommer det att gå undan för undan med utvidgningen. Af de nu ifrågakomna 20 stationerna kunna måhända några en gång blifva så stora, att dit måste sättas kommissarie med assistent. Men då kommer kanske andra telegrafstationer att inrättas, som kunna besättas med qvinliga telegrafister, så att på detta sätt ungefär det nuvarande antalet kan bibehållas. Under sådana förhållanden anser jag det i högsta måtto riktigt att genom anställande af stationsmästare utan sådana kunskaper vare sig i svenska eller främmande språk, som de qvinliga telegrafisterna måste ega, sänka nivån hos denna telegrafpersonal. Detta finner jag betänkligt jemväl från en annan synpunkt. Skall nemligen en assistent anställas hos denne stationsmästare, går det icke an att dertill utse personer med bildning, motsvarande 5 eller 6 klasser i allmänt läroverk, utan man får nöja sig med personer, som hafva mindre kunskaper både i svenska språket och i andra språk, och detta tycker jag är ett sätt att sänka nivån öfver hela linien, som jag för min del icke kan finna riktigt.

Man har nu jemfört dessa nya stationsmästare med stationsmästarne vid jernvägen, men det får jag för min del säga, att jag icke kan finna någon anledning till jemförelse dem emellan. Stationsmästarne vid jernvägen hafva ingen under sig på stationen med undantag möjligen af en stationskarl eller en arbetare och icke heller hafva de någon annan station, som lyder under dem. Så är deremot

icke förhållandet här, utan en sådan telegrafstation, som skulle förstås af en stationsmästare, har i allmänhet under sig åtskilliga telefontvexlingsstationer. Detta är en väsentlig skilnad mellan stationsmästarne vid jernvägen och de här föreslagna.

På grund af de skäl, som nu blifvit anförda, skall jag be att få yrka bifall till reservationen i denna fråga, d. v. s. att i staten orden »eller stationsmästare, de senare högst 20» måtte utgå och i stället insättas orden »100 telegrafister».

Häruti instämde herrar *von Schéele, Hedgren, Sjövall, Andersson* i Helgesta, *Trolle, Trapp, Persson* i Arboga, *Boëthius, Vahlquist, Björck, Lindhagen, Johansson* i Oija, *Pantzarhielm*, friherre *De Geer* och *Petersson* i Snällebo.

Chefen för civildepartementet herr statsrådet *von Krusenstjerna*: Talaren på skånebänken började sitt anförande med att fästa sig vid det sätt, på hvilket jag motiverat mitt förslag, och hvilket han ansåg uttrycka en viss tvekan om hela förslaget lämplighet. Skälen till min motivering synes mig vara mycket lätt förklarad. När en fråga skall föreläggas för Riksdagen och deri framläggas ett alldeles nytt förslag, då är det tydligen föredragandens skyldighet att så noga som möjligt väga skälen för och mot, och efter min uppfattning inskränker sig hans skyldighet icke dertill, utan han har också skyldighet att lägga fram skälen för och emot för Riksdagen, som skall slutligen afgöra saken. Det har därför synts mig för föredragande departementschefen vara en ovilkorlig pligt att icke blott framhålla de skäl, som tala för den uppfattning, till hvilken han slutligen kommit, utan också de skäl, som tala för en motsatt åsigt, på det att Riksdagen må få se frågan från olika sidor. Så är förhållandet med denna fråga. När jag handlade densamma, uppstodo hos mig åtskilliga tvifvelsmål, hvilka jag ansåg mig vara skyldig att framlägga för Riksdagen. Anledningarna till dessa tvifvelsmål finnas ju också omnämnda i statsrådsprotokollet. Först och främst var jag från tjensteorganisatorisk synpunkt högst tveksam i fråga om att sätta betjente med förmanskap i vissa fall öfver tjenstemän. Det var vidare den omständigheten, som den förste talaren särskildt fäste sig vid, och hvilken med mycken styrka blifvit framhållen af en reservant inom komitén, att man kunde hysa fruktan, att dessa stationsmästare af betjentklass skulle sakna nödig språkkunskap och att derigenom olägenheter skulle uppstå för den telegraferande allmänheten. Det var slutligen också det att jag antog, att om dessa stationsmästare komme att inrättas, hela klassen af betjente, — som naturligtvis, när en möjlighet yppades för dem att vinna befördran till högre plats, alla skulle önska, att denna möjlighet komme att än ytterligare ökas, — skulle förr eller senare komma att utöfva påtryckningar i syfte, att antalet af stationsmästareplatser, som inrymdes åt betjentklassen, skulle ytterligare komma att ökas. Och på hvilkas bekostnad skulle de komma att ökas? Jo, naturligtvis på de kvinnliga telegrafisternas. Denna betänklighet att antalet stationsmästare skulle svälla ut öfver 20 hade för öfrigt icke först uppstått hos mig,

*Angående
anslag till
telegraf-
verket.*

(Forts.)

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

utan hade förut uttalats från annat håll. Häremot hade jag å andra sidan att taga i öfvervägande de skäl, som anförts af komitén och af telegrafstyrelsen. Å denna sida åberopades icke blott, att de qvinnliga telegrafisterna äro mindre lämpliga för linieundersökningar, utan äfven och hvad jag framför allt fäst mig vid, att man för betjentklassen skulle kunna öppna ett tillfälle till välförtjent befordran, hvilken skulle komma dem till godo, som visat sig särskildt dugliga och bemödat sig om att förvärfva sig nödig skicklighet. Det var detta, som i synnerhet på mig utöfvade det största inflytandet.

Jag tror, att man, visserligen icke så mycket här i kaummaren, men i tidningspressen gifvit denna fråga väl stora dimensioner, då man såsom skäl mot förslaget åberopat, att här rent af skulle vara fråga om qvinnornas bibehållande eller icke inom telegrafverket. Är det någon princip, om hvilken här är fråga, är det principen, huruvida betjente skola kunna vinna befordran till vissa bättre platser. Detta är en fråga, på hvilken det synes mig ligga så mycken vikt, att när jag öfverväger, hvad komitén betonat, hvad departementschefen betonat och hvad nu utskottet här betonat, och då nu här endast är fråga om ett försök och om tillsättande af 20 platser, det synes mig skäl att göra detta försök, och jag får därför yrka bifall till hvad utskottet i detta afseende föreslagit.

Herr Höjer: Herr talman! Mina herrar! Jag har begärt ordet, emedan jag är särskildt intresserad för denna fråga, och jag hyser detta intresse, icke därför att det är fruntimmer det här är fråga om, utan därför, att denna fråga, trots hvad herr civilministern nyss yttrade, i mina ögon har en icke oväsentlig principiell innebörd. Denna principiella innebörd trodde jag, att herr civilministern inom sig vidgått på grund af den motivering, som han i statsrådsprotokollet anfört. Frågan gäller, tänker jag, ytterst en jemförelse mellan kompetensen hos de nuvarande qvinnliga telegrafisterna, å ena sidan, och de ifrågasatta stationsmästarne, å den andra sidan. Hvad nu beträffar denna kompetens på det ena eller andra hållet, så står den ena gruppen af auktoriteter mot den andra. För den satsen, att de nuvarande telegrafisterna såsom föreståndare för telegrafstationer hafva åtminstone hittills visat en fullt tillräcklig kompetens och att efter alla tecken att döma de ifrågasatta stationsmästarne *icke* skola komma att få tillnärmelsevis en dylik kompetens, för den åsigten står först och främst, såsom herrarne veta, den ytterst sakkunnige reservanten i post- och telegrafkomitén. Vid hans sida stå i sjelfva verket också åtminstone tvenne telegrafdirektörer i vårt land, hvarom jag straxt skall nämna några ord, och jemte dem flere kommissarier, således många i minsta detalj sakkunnige män. På den *andra* sidan märkas post- och telegrafkomitén och naturligtvis i främsta rummet kongl. telegrafstyrelsen. Jag får bekänna, att telegrafstyrelsens auktoritet har för mig vid genomläsningen af styrelsens inläga till Kongl. Maj:t högst betänkligt försvagats och detta af tre skäl. Först och främst har slagit mig den meprisanta ton, som styrelsen antar, när den skall hemöta reservationen till telegrafkomiténs betänkande. Vidare har jag tyckt mig märka hos telegrafstyrelsen en tydlig sträfvan att till

förmån för de blifvande stationsmästarne så mycket som möjligt för ringa nödvändigheten af verklig språkkunskap för föreståndarne å de smärre telegrafstationerna. Och slutligen har telegrafstyrelsens auktoritet för mig i någon mån minskats äfven derigenom, att jag kommit på styrelsen med en och annan inkorrektitet i uppgifter. Hvad nu beträffar kompetensen hos de ena och de andra, så antager jag, att kammarens samtliga ledamöter hafva läst post- och telegrafkomiténs digra betänkande på ett par hundra sidor och att kammarens ärade ledamöter således också tagit kännedom om herr Wennmans ganska långa och vidlyftiga dervid fogade reservation. De, som så gjort, hafva för sig fullkomligt klart, att den ytterst sakkunnige byråchefen med afseende å de qvinliga stationsföreståndarnes kompetens vitsordat, att denna är alldeles tillräcklig icke blott i språkligt, utan äfven i tekniskt afseende, samt att han vitsordat, att dessa qvinliga stationsföreståndare äfven visat sig fullt kompetenta att bestrida det förmansskap, som vid dessa stationer förekommer. Detta förmansskap synes icke heller vara så synnerligen omfattande. Jag har inhemtat underättelser från en af de största, kanske den allra största af de stationer, som skulle bugnas med stationsmästare och som nu förestås af en qvinlig telegrafist, och på denna station utgöres den underlydande personalen af en reparatör och ett telegrambud. Samma förhållande lär råda på de flesta andra ställen, och de qvinliga telegrafisterna äro nog, tänker jag, fullt kompetenta att upprätthålla vederbörlig auktoritet gent emot en dylik stab af underlydande.

Bland de anmärkingar, som vidare framstälts, jag vill icke säga i komiténs utlåtande, men vid diskussionerna inom komitéen såsom vägande mot de qvinliga föreståndarne har varit en mängd andra saker såsom deras mindre uthållighet, deras aftagande arbetsförmåga vid tilltagande ålder m. m. I detta fall hafva vederbörande -- jag tänker då på vederbörande i telegrafstyrelsen -- för att skaffa sig vatten på sin qvarn infordrat utlåtande af telegrafstyrelsens underlydande tjänstemän. Jag tror mig icke förråda någon hemlighet, om jag talar om, att när telegrafstyrelsens chef frågar, så är det rasande riskabelt för alla hans underordnade ifrån byråchefen ända ned till den extra ordinarie telegrafisten att gifva ett annat svar än det, som den nådige chefen låter förstå, att han vill hafva. Yttranderätten inom telegrafverket är absolutement icke fri. Nu har för ett par år sedan post- och telegrafkomitéen gifvit ut ett frågeformulär, som herrarne kanske känna till eller hört talas om. Detta frågeformulär, som utsändes till cirka 30 telegrafkommissarier i orterna med begäran om svar och ur hvilket jag straxt skall läsa upp några uppgifter, afsåg, att man genom svaren skulle få veta, huru pass dugliga dessa telegrafister voro att sköta sina platser. Det kom vederbörande till handa ungefär i samma veiva som det i post- och telegrafkomitéen var fråga om pensionering för telegrafisterna och särskildt för de qvinliga telegrafisterna. Inom telegrafverket vet man, att de qvinliga telegrafisterna uttalat önskan att få pensionsåldern nedsatt från 60 till 55 år. När dessa telegrafkommissarier skulle fylla i dessa formulär, så hafva de fyllt i dem med hänsyn till pensionsfrågan, men deras uppgifter hafva, enligt meddelande, som blif-

Angående
anslag till
telegraf-
verket.

(Forts.)

Angående
anslag till
telegraf-
verket.

(Forts.)

vit mig gjordt, af telegrafstyrelsen användts med afseende på stationsmästarefrågan. När telegrafkommissarierna funnit detta, så hafva flere af dem blifvit i högsta grad missnöjda, och faktum är, att flere underskrifvit den petition, ur hvilken min ärade vän och kamrat herr Nyström för några ögonblick sedan läst upp några rader. — Jag vill inom parentes säga, att denna petition, som mycket lojalt inlemnades till Kongl. Maj:t, af chefen för telegrafstyrelsen upptogs på ett utomordentligt onådigt sätt, hvarpå jag har bevis i min hand, häntydande till fulla derpå, att chefen för telegrafstyrelsen anser, att hans underordnade icke åtnjuta samma rättigheter som vanliga svenska medborgare.

Nu är att märka en annan sida af saken. Telegrafstyrelsen har i sitt utlåtande talat om telegrafdirektörernas och distriktsingenjörernas utlåtande i stationsmästarefrågan. Ja, derom har jag också inhemtat några upplysningar. Jag har frågat, huruvida dessa telegrafdirektörers och distriktsingenjörers utlåtande i frågan blifvit *officiellt* infordradt. Derpå har jag fått den upplysningen, att så icke varit fallet; något *officiellt* svar från deras sida har sålunda icke gifvits, men deremot hafva telegrafdirektörerna och distriktsingenjörerna blifvit uppkallade och fått »inför bordet» i telegrafstyrelsen uttala sin mening angående stationsmästareplatserna och om de hade några anmärkningar att göra mot desamma. Då hafva, enligt de uppgifter jag erhållit, endast två uttalat sig, och de hafva yttrat sig så kort som möjligt. Deras svar gick ut på, att den ifrågasatta reformen kan accepteras, men under förutsättning att de ifrågavarande stationsmästarnes språkkunskap kan blifva tillräcklig. Reservanten inom komitén, har skickat det ifrågavarande frågeformuläret till ett par afskedade telegrafdirektörer, hvilka i 30 till 40 år haft ett rikligt tillfälle att i minsta detalj kontrollera telegrafisternas kompetens. Den ene har varit telegrafdirektör i Stockholm och den andre senast telegrafdirektör i Malmö. När jag nu läser upp några af frågorna i frågeformuläret, ber jag herrarne lägga märke till den, enligt mitt och många andras förmenande, ytterst perfida form, i hvilken dessa frågor till de underlydande blifvit framställd. Dessa frågor ställes nu af reservanten i utskottet till två personer, som kunde göra en konst i hela telegrafstyrelsen, och derför oförbehållsamt uttalade sin mening.

Den första frågan lyder så: »Har Ni funnit fruntimmer vara fullt lämpliga för tjänstgöring vid Morseapparater, vid journaliserings- och budsändningsgöromål?» Derpå har f. d. telegrafdirektören i Malmö svarat följande — och f. d. telegrafdirektörens i Stockholm svar går ungefär på samma melodi —: »Ja! Under min 21-åriga tjänstgöring i Jönköping, der ifrågavarande göromål voro lika fördelade mellan två herrar och två fruntimmer på vaken, har jag funnit de senare *fullt ut* lika lämpliga som herrarne. Under min anställning som telegrafdirektör i Malmö åren 1892—1896 sköttes den förenade kassa- och budsändningsexpeditionen *uteslutande* af telegrafister till min *synnerliga* belåtenhet. Afven inkasseringen af telefonabonnementsafgifterna ombesörjdes af denna expedition, som dagligen med största punktlighet redogjorde för den icke obetydliga uppbörden. Derjemte var det ett nöje att höra med hvilken lätthet telegrafisterna kunde

på främmande språk underhålla sig med utländingar, hvartill ock rikligt tillfälle gafs». Den andra frågan lydde: »Finnas, enligt Eder erfarenhet, några förhållanden, som — oberoende af deras skicklighet i de uti nästföregående punkt omnämnda göromål — göra fruntimmer mindre användbara i telegrafverkets tjänst?» På den egendomliga frågan hafva vederbörande telegrafdirektörer samstämmade svarat: »Nej». Den tredje frågan — och den sista som jag skall besvara herrarne med — lydde i frågoformuläret, som — det vill jag nu inom parentes säga — var konfidentiellt: »Finnas, enligt Eder erfarenhet, särskilda omständigheter för handen, som göra det önskvärdt, att fruntimmer äro anställda i telegrafverket?» Derpå kom ett ganska klassiskt svar från f. d. telegrafdirektören i Malmö: »Ja!» 'På linien' äro de icke så *hetsiga* som herrarne utan mera fogliga. Allmänt bekant inom södra Sverige torde vara den manliga personalens olidliga *öfversitteri* i Stockholm, Borås och Nässjö fordomdags. Vidare anser jag, att expeditionen å sådana stationer som Engelholm, Eslöf, Hörby m. fl., der det åligger den tjänstgörande att *samtidigt* sköta vaxelbordet och telegraferingen, kan anförtros *endast åt fruntimmer*: herrarne skulle der förlora tålmodet och stöta abonnenterna för hufvudet. Dessutom äro fruntimmen i högre grad än herrarne utrustade med följande äfven för telegraftjänsten välgörande egenskaper, nemligen pligttröhet, påpasslighet, tålmod och *resignation*.

Jag skall derefter anhålla att endast i förbigående få yttra några ord om de ifrågasatta stationsmästarnes kompetens. Det är möjligheten för dem att skaffa sig en fullt tillfredsställande kompetens med en lärokurs på 4 år, som herr Wennman vågar ifrågasätta. Enligt hans mening kunna icke dessa stationsmästare på denna tid inhemta en tillräcklig vare sig teknisk eller språklig utbildning, på den grund att deras *underbyggnad* är alldeles för svag för att inhemtandet af tillräckliga kunskaper skulle vara möjligt. För öfrigt anmärker herr Wennman, att det synes honom ganska egendomligt, att på samma gång som telegrafstyrelsen *ökar* kompetensen för ingenjörerna på de större stationerna, den *minskar* kompetensen för föreståndarne på de mindre. Vidare ber jag att få betona, att telegrafstyrelsen när det gäller stationsmästarna bagatelliserar behofvet af sprakkunskapen under anförande att den så sällan behöfver komma i fråga. Nå, telegrammen må nu icke vara så synnerligen många — vi hafva dock nyss hört af herr Nyström att de äro flera, åtminstone på de större af dessa telegrafstationer, än telegrafstyrelsen synes vilja medgifva — men uti telegrafstyrelsens utlatande står följande passus, för att visa huru lämpliga och fullt dugtiga dessa stationsmästare i språkligt afseende skulle kunna blifva: »Förhågan att bristen i bildning skulle särskildt vid telegrammens telefonering vålla svarigheter bör ej heller skänkas mera afseende, då redan nu erfarenheten visat, att från vaxelstationer och så kallade telegraminlemningsställen ett par hundra tusen telegram årligen utan olägenhet intelefoneras från personer, som dock ofta äro de blifvande stationsmästarna långt underlägsna i derfor erforderlig utbildning.» »Utän olägenhet» ja, tacka för det, mine herrar. Hvarför kan resultatet blifva detta? Jo, emedan vid intelefonering af telegram förefinnas i sjelfva verket *två* parter, den

*Anoående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)*

Anående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

ene den, som står och telefonerar från vaxelstationen, och den andre, den språkkunnige telegrafisten, som har att mottaga telegrammet och att expediera det. Derfor blifva dessa telegram af naturliga skäl fullt tillfredsställande. Nu är frågan att ersätta dessa telegrafister med stationsmästare, hvilkas språkbildning måste vara kvinnornas betydligt underlägsen. Men saken har äfven en annan sida. Det är icke blott fråga om *intelefonering* af telegram till telegraestationen, utan äfven om *uttelefonering* af telegram från telegraestationen till vaxelstationen; och det är expedieringen af *dessa* telegram, som många gånger är uppenbar skandal. Icke lärer väl förhållandet blifva bättre, sedan mindre språkkunnige föreståndare blifvit placerade vid ifrågavarande telegraestationer.

Man har vidare gjort en, enligt min tanke, ganska obefogad jämförelse mellan de blifvande stationsmästarne och stationsmästarne vid statens jernvägar. För så vidt jag kan begripa, äro dessa två funktionärer fullkomligt inkommensurabla storheter, ty de hafva alldeles olika kompetens. Man kunde vänta, att enär komitén föreslagit stationsmästare vid vissa telegraestationer, den också fullt konsekvent skulle hafva föreslagit, att de mindre postkontoren skulle anförtros åt stationsmästare med mindre kompetens. Ja, den frågan har verkligen varit före i komitén, men postverkets i komitén sittande representanter, makade från sig med bågge händerna och lyckades blifva hela saken qvitt.

Vidare låter telegraistyrelsen förstå, att belåtenheten hos dessa stationsmästare skulle blifva så utomordentligt stor, att de icke skulle önska sig någon bättre lott än den de hade. Det synes mig vara att känna människonaturen bra litet. Det strider ock mot erfarenheten. Vi hafva en grupp af statsjenare, hvilkas talan jag ett par gånger tillåtit mig att föra i denna kammare, nemligen de s. k. kontorsbiträdena vid statens jernvägar. Flere af dem förrätta stations-skrifvares arbete, och deras fordran har varit och är, att då de till punkt och pricka förrätta samma arbete som stations-skrifvare, de också skola få samma lön som dessa. Nu frågar jag er, mine herrar: är det någon enda bland er, som icke tror, att stationsmästarne vid telegraestationerna skulle förr eller senare, med full rätt, inkomma till vederbörande med begäran att erhålla precis samma lön som kommissarierna af lägsta klass, då de hafva precis samma arbete. Den saken är lika klar som att två gånger två är fyra.

Jag skall icke längre upptaga herrarnes tid. Jag har endast ett tillägg att göra. Jag tänker mig möjligheten att min granne till höger herr von Friesen och herr Carl Persson i Stallerhult till mig, herr Nyström och min ärade vän herr Ivar Månsson i Trää ställa de orden: »Ni, mina herrar, ären förskräckliga byråkrater, under det vi äro den verkliga demokratiens målsmän. Det ligger något demokratiskt tilltalande deri, att man drager fram ur hopen en skara unga män, låter staten bestå deras utbildning och sätter dem sedan att verka på en högre plats än de från början kunnat göra anspråk på». Ja, den tanken tycker också jag vara vacker, och jag skulle vara den förste att verka för dess förverkligande under förutsättning, att det skipades rättvisa åt alla håll. Det skall vara likhet på detta område mellan

man och qvinna. Jag syftar härmed på den orättvisa, som ligger däri, att då de *qvinliga* telegraf-tjenstemännen *sjelfva* få bekosta så godt som hela sin utbildning, innan de af staten användas, så skulle en grupp *manliga* ämnessvenner på *statens* bekostnad utbildas för att sedan delvis undantränga de *qvinliga* tjenstemännen. Förr än telegrafverket kommer fram med ett förslag, som i detta fall innebär *full* rättvisa, kan jag icke vara med om den ifrågasatta reformen.

Herr talman! Jag ber att få instämma i det yrkande, som nyss gjordes af herr Ivar Månsson i Träa.

Herr Hedlund: Herr talman! Det är ej mycket att tillägga till hvad som redan anförts till förmån för reservationen. Oförnekligt innebär statsutskottets förslag en inskränkning af det antal tjänster, som stå öppna för *qvinliga* telegrafister, det tillkännagafs också nyss oförtäckt från statsrådsbänken. Visserligen har statsutskottet gått de *qvinliga* telegrafisterna i hög grad till mötes. Men detta tillmötesgående består i förvandlingen af redan förefintliga extra platser till ordinarie. *Qvinnornas* verksamhetsfält utsträcker icke derigenom.

Gifvetvis ligger något behjertansvärdt i att personer i betjente-klassen, som tillhöra telegrafverket, och som visat sig vara välartade och vilja stanna kvar vid verket, må blifva i tillfälle att stiga till högre grader. Men jag skulle finna det ätskilligt mera behjertansvärdt, om detta gälde äldre personer, som tagit detta yrke till sitt stadiga kall. Men nu äro telegrafverkets betjente, hufvudsakligen telegrambuden, gossar, för hvilka en sådan tjänst ställer sig som ett genomgångsskede för ett annat framtida verksamhetsfält. Efter hvad jag har hört, blir det stora flertalet af dessa betjente vid telegrafverket sedermera telefonreparatörer; andra ingå i postverket och blifva brefbärare, för hvilket kall de äro synnerligen väl förberedda genom den snabbhet och smidighet, som de förvärfvat under sin föregående verksamhet som telegrambärare.

Skulle de, om man nu beviljade dem denna befordring, blifva lyckligare? En föregående talare har anført ett högst afskräckande exempel i kontorsbiträdena vid statens jernvägar. Det är ett afskräckande föredöme, som här gifves af en betjente-klass, som blifvit uppflyttad till en högre ledningsställning, hvilken ger större anspråk; medan lönen är för liten att tillfredsställa dem. Den är stängd från vidare befordran och kan icke komma till högre löneinkomster. Följderna visa sig i de ofta återkommande motionerna om löneförhöjning åt dessa betjente, med hvilka man besvärat Riksdagen.

Jag skulle kunna gå in på den anordningen, att ett visst antal platser inom telegrafverket reserverades åt eliten bland dessa unga män, som skulle kunna blifva verket till särskildt gagn genom att bevaras åt detsamma. De skulle först kunna blifva stationsmästare, och det skulle förutsättas, att de genom begåfning och studier skulle kunna arbeta sig vidare upp, till kommissarier o. s. v. Men detta har här tydligen icke varit meningen, utan här är meningen att bilda en ny klass, ett mellanting mellan betjente och tjenstemän, som nog torde komma att känna olyckan i sin nya värdighet.

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

Angående
anslag till
telegraf-
verket.

(Forts.)

På grund af dessa skäl, herr talman, som jag vill lägga till dem af föregående talare anförda, skall jag be att få yrka bifall till reservationen.

Herr Söderberg: Herr talman, mine herrar! Jag har icke begärt ordet för att förlänga diskussionen rörande insättandet af stationsmästare såsom föreståndare för mindre telegrafstationer. Jag ber endast att i förbigående få tillkännagifva, att jag icke är öfvertygad af de skäl, som af reservanterna anförts, utan jag ber att få biträda det förslag, som blifvit förordadt af post- och telegrafkomitén, Kongl. Maj:t och utskottet.

Hvad jag här vill framhålla är en annan sak, som rör stationerna, nemligen klassificeringarna å desamma. Jag skall dock icke tillåta mig att göra något yrkande, utan jag vill endast uttala några tankar, som jag byser rörande denna fråga.

Det är nu föreslaget, att i städerna Gefle, Helsingborg, Luleå, Norrköping och Örebro skulle tillsättas kommissarier af första klassen. När jag nu går att granska de skäl, som för denna klassificering böra vara de bestämmande, så skall jag endast nämna ett enda, och det är stationens uppbörd af telegraf- och telefonmedel. Det skall väl vara meningen, att i de städer, som icke hafva telegrafdirektörer, skola vissa skäl vara de bestämmande för att kommissarien der skall innehafva kommissarieplats af första klass. När jag så ser på uppbörden i några af dessa olika städer, så hade Luleå, om jag hörjar med denna stad, i fjolåret en uppbörd af 77,230 kronor. Luleå skulle blifva uppflyttad i första klassen, under det att Falun med en uppbörd af 83,494 kronor skulle blifva nedflyttad från första till andra klass. Ser jag på Örebro, så finner jag, att icke heller rörande denna station förhållandena öfverensstämma med de motiv, som man anført för att insätta också på denna station framför Falun en kommissarieplats af första ordningen. Det hade en uppbörd af 110,729 kronor. Men det är att märka, att i Örebro har telegrafkommissarien en linieingenjör, hvilket telegrafkommissarien i Falun saknar. Den sistnämnde får ombesörja all uppbörd och öfvervaka alla reparationer och nybyggnader, under det telegrafkommissarien i Örebro har en sådan linieingenjör under sig. Jag för min del har sålunda icke fått klart för mig, att denna klassificering är fullt rättvis. Nu kan jag väl förstå, att man har velat för det afsedda ändamålet taga någon större stad eller ort här och der i landet och att, då Falun ligger för nära Gefle, man fördenskull bestämt sig för någon stad i Norrland, exempelvis Luleå. Men jag håller före, att ett sådant embetsverk som telegrafverket, som utvecklats sig med en så ofantlig hastighet under de sista åren och årtiondena, icke stannat i sin utveckling. Derfor tror jag det varit lyckligt om man kunnat något mera höja antalet kommissarier af första klassen. Men då invänder man häremot, att utgifterna för statsverket skulle derigenom blifva väsentligt stegrade. Ja, mina herrar, det är möjligt att så skulle hafva kunnat blifva fallet. Men jag tror, att en liten reduktion af lönerna för de högsta klasserna icke skulle inverka så menligt härvidlag. Om man sänker aflöningen för de högsta klasserna,

så skulle man, tänker jag, mycket väl kunna åstadkomma en rättvisare och allmännare fördelning af dessa första klassens kommissarieplatser.

Jag har, herr talman, intet yrkande att göra, utan har endast velat framhålla de funderingar jag haft i denna fråga. Det är ju möjligt, att jag icke kunnat sätta mig in i detta ärende så som jag bort. Och jag ber om ursäkt, om jag uttalat mig beträffande ett ämne, som jag måhända icke är fullt hemma i.

Jag har, som sagdt, intet yrkande att göra.

Herr von Friesen: Herr talman! Den förste ärade talaren förbrådte utskottet, att det icke tagit hänsyn till hvad de petitionerande stationsföreståndarne anfört i denna fråga, icke heller till hvad den qvinliga personalen och icke heller till hvad allmänheten anfört i denna fråga. Ja, men utan auktoritet har naturligtvis utskottet dock icke varit. Ty det har haft till auktoritet post- och telegrafkomitén, telegrafstyrelsen och Kongl. Maj:t, och hittills har jag trott, att utskottet äfven haft den ärade talaren sjelf till auktoritet, ty han har väckt motion i denna fråga, men deri icke föreslagit någon ändring i Kongl. Maj:ts förslag i det hänseende, som nu föreligger.

Jag tror, att denna fråga antages sönderfalla i två frågor, hvilket äfven framgår af diskussionen, nemligen dels en qvinnofråga, dels en kompetensfråga. Om jag först håller mig till qvinnofrågan, kan jag icke i likhet med statsrådet och chefen för kongl. civildepartementet undra på, att kvinnorna verkligen känna sig djupt gripna af detta förslag, då de läsa den motivering, som han anfört. Ty han säger i denna motivering, att detta är ett första steg att uttränga kvinnorna ur telegrafverket, åtminstone ur föreståndaregraden. Det förefaller mig, att detta kan gifva kvinnornas försvarare tillräcklig anledning att befara, att här är ugglor i mossen. Emellertid har, såsom herrarna torde finna, statsutskottet varit långt ifrån att hysa en sådan uppfattning i saken. Ty statsutskottet har icke allenast föreslagit allt för främjande af det qvinliga elementet inom telegrafverket, som Kongl. Maj:t föreslagit, utan utskottet har på förslag af enskild motionär gått ännu längre, hvilket är högst ovanligt. Ja, utskottet har till och med tillstyrkt ett förslag af en annan motionär, hvilket går ut på att trygga de nuvarande innehafvarinnorna, och äfven derigenom har statsutskottet visat, att det icke tänker, att detta skulle vara ett första steg att aflägsna det qvinliga elementet ur telegrafverket. Kongl. Maj:t har föreslagit inalles 70 nya ordinarie telegrafistplatser. Statsutskottets majoritet har derutöfver föreslagit ytterligare 55 nya platser, således inalles 125 nya ordinarie telegrafistplatser. Om detta skulle vara ett steg att aflägsna det qvinliga elementet ur telegrafverket, så vore det åtminstone ett högst besynnerligt steg. Dessutom är det en hel mängd andra nya qvinliga ordinarie befattningar vid telegrafverket som utskottet föreslagit.

Det har nemligen föreslagits, att 40 qvinliga vaktföreståndare och 150 interurbantelefonister skulle komma på ordinarie stat. Jag kan således icke finna, att detta är något första steg att aflägsna det

*Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

qvinliga elementet ur telegrafverket. Och för min del ville jag ej heller vara med om att taga ett sådant steg.

En ärad talare på skånebänken sade i samma syfte, att man ville aflägsna qvinnorna från dessa platser, om hvilka här är fråga, ehuru de skött sig oförvitligt. Ja, men han vill själf äfven aflägsna qvinnor från deras platser, ehuru de skött sig oförvitligt. Ty de 15 hittillsvarande qvinliga stationernas ersättande med kommissariestationer, derom har han äfven varit med. Äfven han vill således aflägsna qvinnor från deras platser, ehuru de skött sig oförvitligt.

Utan tvifvel hade komitén, om den icke hade föreslagit dessa stationsmästare, i stället föreslagit, att i allt fall ett antal qvinliga stationer utöfver de 15 skulle förvandlas till manliga. Vi hörde nyss ett citat ur reservantens yttrande, att det borde inrättas en femte kommissariegrad i stället för denna stationsmästareklass. Och vi hörde den förste ärade talaren, min kamrat här på stockholmsbänken, säga, att man i stället för dessa stationsmästare kunde taga assistenter. Det är en sak, som den qvinliga personalen inom telegrafverket äfven har varit och fortfarande får vara van vid, att qvinliga stationer förvandlas till manliga. Frågan är endast den: skola de förvandlas till kommissariestationer eller stationsmästarestationer? Kunna dessa stationer skötas af män med mindre kompetens, än hittills blifvit fordradt af kommissarier? För min del kan jag icke se, att någon qvinnofråga här föreligger. Och det synes mig underligt, att så mycken rörelse utvecklats i denna sak af dem, som stå på qvinnornas sida. Äfven jag står på qvinnornas sida; men i denna fråga har jag icke kunnat vara med om deras uppfattning, ty jag anser, att i denna fråga vore det att uppträda i ogjordt väder.

Jag öfvergår så till kompetensfrågan. Detta är en sak, som är för en utanför stående mycket svår att bedöma, och utskottet har icke tilltrött sig någon förmåga i den vägen. Utskottet har då, såsom alltid, måst lita på hvad af sakkunnige blifvit uttaladt. Nu vill man förringa de sakkunniges uttalande genom att säga, att hvad de hafva sagt, det ha de sagt under påtryckning; och deremot drager man fram uttalanden af f. d. tjenstemän, hvilka privat uttalat sig, utan att detta skett under tjenstemannaansvar. När en fråga kommer in på den basen, tjenar det icke längre något till att diskutera den; ty då är fältet öppet för hvilket intrigs spel som helst. Det är också egendomligt, att på samma gång, som den ärade talaren på Stockholmsbänken, herr Höjer, nämnde, att de tillfrågade kommissarierna hade svarat under bestämd påtryckning från högsta vederhörande, sade han i ett annat ögonblick, att de svarat som de gjort, därför att de trodde, att frågan var en pensionsfråga. Jag tycker, att hvarken det ena eller andra är vackert, utan de borde ha sagt sanningen och svarat själfständigt, oberoende af om den ene eller andre frågat och oberoende af om frågan framstälts i det ena eller andra syftet. Hvad nu sjelfva saksförhållandet beträffar, så deltog jag i komitéarbetet till en början — jag afsade mig sedermera ledamotskapet i komitén och har icke varit med om komiténs beslut. Men jag deltog i dess arbete på den tid, då dessa förberedande åtgärder vidtogos, och jag kan icke eriura mig, att pensionsfrågan då var

föremål för komiténs behandling. Hade de tillfrågade fått den föreställningen, att det gälde en pensionsfråga, så hade de misstagit sig, enligt min uppfattning.

Som sagdt, kompetensfrågan i detta speciella fall är bra svår för utomstående att bedöma. Hvad kompetensfrågan i allmänhet beträffar, så är det underligt, att så fort man uppträder i denna kammar och talar för att för vissa platser studentexamen icke skall fordras, talar för att kompetensfordringarna skola nedsättas och icke drifvas upp, då blir det bifall från alla håll, och man är mycket belåten. Men när man kommer till speciella fall och vill tillämpa principen, då är det motstånd så att det förslår. När det mycket sällsporda undantaget inträffar, att en styrelse sjelf medgifver, att på vissa platser kompetensfordringarna kunna nedsättas, då synes det mig emellertid underligt, om Riksdagen skulle motsätta sig detsamma. I sådant fall skulle det icke vidare tjena något till att tala om att nedsätta kompetensfordringarna, utan då vore det att låta det gå som hittills och låta kompetensfordringarna undan för undan höjas.

Detta beträffande kompetensfordringarna i allmänhet. Beträffande den särskilda sak, som här föreligger, så är det sant, att det i detta fack erfordras någon språkkunskap. Äfven telegrafstyrelsen har erkänt, att dessa blifvande stationsmästare behöfva språkkunskap. Dock tror jag ingalunda, att det behöfves 4 år för att förvärfva den ringa språkkunskap, som här erfordras. Den erfarenheten har jag t. ex. från borgarskolan här i Stockholm, att med en ganska ringa undervisning i veckan kan förvärfvas en rätt god språkkunskap på två år. Denna undervisning skulle ifrågavarande personer kunna åtnjuta, äfven om de samtidigt vore telegrambärare; ty de kunde gå på attnarna och förvärfva denna språkkunskap.

Det är underligt, till hvilka öfverdrifter den förste talaren på denna punkt gjorde sig skyldig. På samma gång han sade, att stationsmästarnes undervisning kräft 4 år, så kallade han dem för »okunniga». Men på samma gång han kallade dem »okunniga», sade han, att de skulle få så stora kunskaper, att de ingalunda kunde nöja sig med den lön, som här föreslas, utan skulle söka sig anställning utom telegrafverket. Samma uppfattning om de blifvande stationsmästarnes okunnighet gjordes gällande i ett uttalande, som lästes upp i utskottet, från ett par sågverksegare i Norrland. De kallade dessa stationsmästare för »obildade». Äfven den förste ärade talaren tror jag använde utom ordet »okunniga» äfven detta ord »obildade». Hvilka äro då de »bildade» och hvilka de »obildade»? Naturligtvis anse sig sågverksegarne sjelfva »bildade», eftersom de kalla dessa andra »obildade»; men hvem vet, huru det i verkligheten förhåller sig? Mig synes, att man här går till högst betydliga öfverdrifter, när man å ena sidan säger, att man skall hafva en tyraårig undervisning, och å andra sidan kallar ifrågavarande personer äfven efter detta för »okunniga» och »obildade».

Sedan komma vi till en annan sak, hvilken är — det erkänner jag — den, som i denna fråga egentligen intresserar mig, och det är, att dessa personer, som tillhöra betjentklassen, skulle få en bättre

*Angående
anslag till
telegraf-
verket.*
(Forts.)

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

ställning. Nu har man sagt, att de komma att blifva missnöjda med detta sjelfva.

Härom vill jag endast säga, att postvaktbetjente i sin tidning städs hafva framhållit, huru gerna de skulle vilja sköta sådana tjänster, som posttjenstemän sköta, och huru de mycket väl skulle kunna åtaga sig detta, om man blott hjälpte dem dit.

Från betjente, tillhörande telegrafverket, har visserligen icke något sadant ifrågakommit, ty de hafva i allmänhet iakttagit mycket stor blygsamhet och icke framhållit sina egna intressen.

Men, säger man, om de få denna högre ställning, så blifva de missbelättna, ty kontorsbiträdena vid statens jernvägar äro mycket missbelättna. Om jag fattat dessa senare rätt, äro de emellertid icke missbelättna därför att deras löner äro för ringa i förhållande till deras högre samhällsställning, utan därför att deras löner absolut taget äro för ringa. De påstå till och med, att de icke kunna förvärfva sig samma kost, som bestås i fattiggårdar. De hafva således icke sagt, att det är den högre ställningen, som gjort dem missnöjda, utan de säga, att de absolut taget hafva för små inkomster.

Nu har äfven en annan talare sagt: ja, låt dessa betjente få högre platser, men gör dem till kommissarier. Det kan ju vara möjligt, att det äfven kommer att ske så, men man bör icke ställa målet allt för högt genast; låt detta vara en öfvergångsform, så få vi sedan se, huru långt vi kunna hinna.

Man har äfven talat derom, att den ifrågasatta anordningen i framtiden skulle förorsaka ökade utgifter, emedan stationsmästarne icke skulle komma att nöja sig med de löneförmåner, som beredas dem, och att man då, såsom en annan talare yttrade, lika gerna kunde taga assistenter, och han jemförde dervid stationsmästare, som i lön hafva 1,800 kronor, med assistenter, som hafva 2,200 kronor i lön. Denna jemförelse är dock något haltande, ty stationsmästare med 1,800 kronor i lön hafva intjenat två ålderstillägg. De börja nemligen med 1,500 kronor och hafva rätt till två ålderstillägg, hvartdera å 150 kronor, men assistenter med en lön af 2,200 kronor hafva icke intjenat något ålderstillägg. När dessa kommit å åtnjutande af åldersstillägg, uppgår deras aflöning till 2,800 kronor. Om således en jemförelse mellan stationsmästares och assistenters aflöning skall göras, så må man jemföra 1,800 och 2,800 kronor, hvarvid en skillnad af 1,000 kronor i lön uppstår.

Man säger emellertid, att dessa stationsmästare icke skola komma att nöja sig med så små löner. Denna lön är dock högre än lönen för stationsmästare vid statens jernvägar, och för öfrigt, löneförhöjning — det veta herrarne — vilja alla hafva, och hvarför skulle det vara underligt, om äfven dessa vilja hafva löneförhöjning? Äfven kommissarier och assistenter vilja hafva sådan; detta finna vi ganska tydligt af den kongl. proposition, som nu föreligger.

Om vi icke medgifva tillsättandet af dessa stationsmästaretjänster, så är det ju alltför sannolikt, att vi mycket snart skola emottaga en framställning om tillsättande på de för dem afsedda platserna antingen af kommissarier eller assistenter, och då få vi genast en betydligt högre

lön utan att på något sätt hafva tillgodosett de andras intressen, som vi velat tillgodose.

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

Slutligen säger man, att detta vore ett mycket farligt experiment, men jag kan icke förstå, hvori denna fara består. Man har velat säga, att de, äfven om de ej dugde, skulle kvarstå i tjenst som stationsföreståndare under 35 år; men detta tror jag icke, ty de kunna förflyttas till biträden på andra ställen, och alltid kan man väl gifva dem någon sysselsättning, som de skulle kunna sköta. Det har äfven sagts, att de borde öfverflyttas på extra ordinarie stat, men de äro ju redan genom utskottets förslag så till vida på extra ordinarie stat, att de kunna förflyttas och erhålla biträdesplatser, och meningen är ju, att äfven biträdande telegraftjenstemän med den underbyggnad, dessa hafva, skulle anställas. Jag kan således icke finna, att den föreslagna anordningen såsom försök betraktad innebär någon fara för telegrafverket. När telegrafverket velat göra detta försök, så synes det mig, att det skulle leda Riksdagen in på en ganska egendomlig väg, om Riksdagen skulle motsätta sig detta försök.

Den ärade talaren på stockholmsbänken, herr Höjer, syntes icke alls i sak hafva så mycket emot att det skulle anställas stationsmästare, ty han slutade dermed, att han gerna skulle vilja vara med härom, om rättvisa skipades mellan män och kvinnor. Den nu förefintliga orättvisan bestode deruti, att staten bekostade männens undervisning, men icke kvinnornas. Är det endast detta, som skiljer oss, då synes det mig, att vi icke längre behöfva fundera på att gå tillsammans, ty i och med detsamma han säger detta, har han upphäft hela sin långa bevisföring beträffande de blifvande stationsmästarnes inkompetens.

Han säger emellertid, att det nu icke skipas rättvisa, men det är dock att märka, att dessa betjente under många år gjort telegrafverket stor nytta. Att de erhålla en undervisning, som enligt min tanke icke blir så dyrbar som den förste ärade talaren ansåg, tycker jag icke är annat än rätt och billigt, om man tänker på det slit-samma lif, som de fört under sin föregående tjenstgöring.

Jag kan för min del icke finna någon fara med afseende å en förvanskning af kvinnofrågan i det föreliggande förslaget; icke heller kan jag i detta förslag se någon fara för telegrafverket. Jag finner i detta förslag ett bemödande från telegrafverkets sida att tillmötesgå önsknningar, som ofta, särskildt af Andra Kammaren, blifvit uttalade, att nedsätta kompetensfördringarna för tjenstemän.

Jag tror således, att, då nu detta endast på försök skall utföras, det vore skäl, att kammaren bifölle statsutskottets förslag i ämnet.

Häruti instämde herrar *Persson* i Tällberg, *Olsson* i Fläsbro, *Jansson* i Edsbäcken, *Göthberg*, *Österberg* och *Anderson* i Hasselbol.

Herr Olsson i Stockholm: Det har svårligen kunnat undgå någon, att man från telegrafstyrelsens sida vid åtskilliga tillfällen kunnat spåra en tendens att så småningom söka uttränga det qvinliga elementet vid telegrafverket. Om man icke visste detta förut, skulle man hafva ett nytt bevis derpå i det yttrande, som herr statsrådet

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

och chefen för civildepartementet i sin motivering fält, då han uttryckligen erkänner, att den af telegrafstyrelsen påyrkade nya anordningen att inrätta stationsmästarebefattningar kunde anses såsom ett första steg i riktning att ur telegrafpersonalen, åtminstone i förstärkt grad, utmönstra det qvinliga elementet.

Den föregående talaren invänder häremot: det må vara, att detta är telegrafstyrelsens och Kongl. Maj:ts syfte, men utskottet har icke varit af samma mening. Såsom bevis härför har herr von Friesen anfört, att utskottet varit med om förslaget att inrätta ett stort antal nya platser vid telegrafverket för qvinnor, och han förmenar, att, när utskottet velat inrätta dessa nya platser, det är uppenbart, att man deruti icke kan se från utskottets sida ett steg i den af civilministern angifna riktning. Härför vill jag svara, att det är mycket sant, att man i utskottets åtgärder icke kan finna något steg i riktning att vilja uttränga det qvinliga elementet; men obestriddigt är deremot, att förslaget att i stället för qvinliga telegrafister inrätta ett antal manliga stationsmästarebefattningar innebär en tendens att uttränga det qvinliga elementet. Det är emot denna åtgärd, vi vända oss, och det är detta, vi icke anse oss kunna biträda.

Vidare yttrade den föregående talaren, att det vore underligt, om Riksdagen skulle motsätta sig ett förslag om nedsättande af kompetensfordringar för tjänster inom statsverket. Men enligt min tanke är det alls icke fråga om att söka nedsätta dessa kompetensfordringar; utan fråga är helt enkelt allenast att bibehålla kvinnorna vid de befattningar, som de visat sig vara kompetenta att sköta. Här är således icke alls fråga om kompetensfordringarna för erhållande af dessa platser, utan endast att låta status quo vara, eller att bibehålla de qvinliga telegrafisterna vid de platser, som de obestriddigen visat sig kompetenta att sköta.

Nu medgifver jag, att det verkligen finnes ett skäl, hvilket den siste ärade talaren äfven framhöll, och som visserligen är ganska tungt vägande, nemligen hänsynen till att kunna bereda telegrambärare en befordran, då de uppnått den ålder, att de icke vidare äro lämpliga att tjänstgöra såsom sådana. Detta är en mycket beaktansvärd synpunkt, och jag skulle kunna till fullo instämma uti hvad den ärade talaren yttrade om dess vigt, för såvidt det icke vore fråga om att man, genom att tillgodose betjentegraden, skulle undantränga det qvinliga elementet. Men enligt min uppfattning bör man icke undantränga kvinnan från en verksamhetsföretag, för hvilken hon visat sig särskildt passa, och jag tror, att den synpunkten är i detta fall den vigtigaste. Dessutom vill jag erinra derom, att för betjente finnas nog ända tillfällen till befordran, hvilket äfven förut framhållits. De kunna antagas till materialvaktare, telegramsorserterare eller bokhållare och dylikt. Kan det således beredas dem befordran på något annat sätt än genom att undantränga de qvinliga telegrafisterna, så är det väl af stor vigt, att man icke besluter sig för ett sådant steg, som obestriddigen skulle lända de qvinliga telegrafisterna till förfång. I dess ställe bör man söka bereda dessa betjente tillfälle till verksamhet på andra håll.

Jag vill vidare betona, hvad redan framhållits, att det vore att

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

i ganska betänklig mån skapa en missnöjd betjenteklass, i fall man inrättade dessa stationsmästarebefattningar. Det har redan med styrka framhållits, att just kontorsbiträdena vid statens jernvägar utgöra exempel på hvart det skulle leda, om man skapade en liknande klass inom telegrafverket. Jag tror således icke, att man skulle göra betjente någon som helst tjänst genom att inrätta de ifrågasatta stationsmästareplatserna.

Då man icke gör detta, men då det deremot är alldeles gifvet, att man skulle komma att ingripa på det verksamhetsområde, som de qvinliga föreståndarne nu innehafva, och der de sköta sina åligganden på ett fullt tillfredsställande sätt — jag har icke hört någon, som kunnat bestrida detta — så tror jag, att det riktigaste härvidlag är att ansluta sig till reservationen. Då nu Första Kammaren, enligt hvad jag nyss hört, redan bifallit reservanternas framställning i denna punkt, synes det mig vara skäl, att äfven Andra Kammaren, för undvikande af gemensam votering, slöte sig till samma reservation, till hvilken jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Herr Boëthius: Herr talman! Mine herrar! Jag begärde ordet under herr von Friesens anförande. Men det var icke för att förlänga diskussionen angående denna fråga, hvilken jag anser temligen utdebatterad, utan därför att han hade ett yttrande rörande kompetensfordringar i allmänhet, hvilket yttrande jag icke vill låta stå oemotsagdt.

Herr von Friesen fann det förunderligt, att i denna kammare, der man eljest så ifrar för att kompetensfordringarna skola nedsättas, t. ex. att studentexamen icke vidare skall fördras såsom vilkor för de tjänster, der studentkunskaper icke äro nödvändiga, han fann det förunderligt, säger jag, om denna samma kammare nu, då det är fråga om att nedsätta kompetensfordringarna i ett särskildt fall, skulle visa sig så omedgörlig, och menade, att de, som så gjorde, knappast skulle hafva rätt att sedermera yrka på nedsättning af kompetensfordringarna i allmänhet.

Häremot ber jag att få säga, att därför att man vill nedsätta onödigt stora kompetensfordringar, därför har man naturligtvis icke uppgifvit fordran på en *minimikompetens*.

Om nu många i denna kammare anse dessa stationsmästare icke ega den nödiga minimikompetensen, särskildt med afseende på språkkunskap, och därför rösta för herrar I. Wijks m. fl. reservation, hafva de dermed icke afsagt sig rätten att i allmänhet yrka på, rösta för och sträfva efter en minskning af onödiga kompetensfordringar.

Det är blott detta jag velat säga.

Herr Larsson i Mörtlösa: Herr talman! Mine herrar! Den fråga, som nu föreligger, tror jag icke hafva de stora dimensioner, man sökt gifva den.

Telegrafstyrelsen har för sin del funnit, att de qvinliga stationsföreståndarne trots sin kompetens att sköta telegrafgörömmål ej äro så fullt lämpliga som stationsföreståndare. Telegrafgörömmålen utgöra

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

emellertid minsta delen af arbetet. Det hufvudsakliga utgöres af telefonrörelsen samt tillsyn af ledningar, reparatörer och biträden.

Telegrafstyrelsen har därför för sin del föreslagit, att 15 platser, som förut varit besatta med qvinliga föreståndare, skulle besättas med kommissarier och 20 dylika platser med stationsmästare. Om nu dessa 20 platser i stället fortfarande som hittills skulle besättas med qvinliga föreståndare, såsom här är föreslaget i en reservation, är det mycket troligt, att det icke kommer att dröja synnerligen länge, förr än äfven dessa skulle blifva besatta af telegrafkommissarier. Och i så fall tror jag, att kostnaden kommer att blifva väsentligen större, än man nu tänkt sig.

Det är naturligt, att telegrafkommissarierna med sneda blickar skola se på dessa betjente, som skola träda upp vid deras sida och fullgöra samma skyldigheter som de. Man hörde tydligt af den förste ärade talarens anförande, att han för sin del icke var belåten dermed. Det är också gifvet, att de qvinliga föreståndarne icke heller med nöje skola se dessa betjente träda upp vid deras sida och göra dem platsen stridig.

Men det är ju endast fråga om ett försök. Det brukar annars vara vanligt, att i liknande fall Kongl. Maj:t framlägger ett definitivt förslag, som Riksdagen sedan hade att antaga eller förkasta. Men här har man gått så försigtigt till väga, att man först vill anställa ett försök. Och det är detta, som tilltalar mig. Jag tror också, att det kan vara skäl att göra detta försök, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan i denna punkt.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Som jag tillhört den mycket klandrade post- och telegrafkomitén, är det ju klart, att jag anser mig här böra säga några ord.

Det yttrades af en talare på skånebänken, att den fråga, som nu debatteras, är en mycket viktig principfråga och att man måste vara försiktig med att slå in på nya principer. Jag är alldeles ense med honom deri, att när fråga är om principer, måste man vara försiktig. Han och jag stodo på alldeles samma sida för icke så länge sedan inom denna kammare, då det gälde en annan principfråga, men vi drogo då det kortaste sträet i den slutliga voteringen.

I den principfråga, som då förelåg och i hvilken vi voro ense, syntes mig ett eventuellt bifall eller afslag vara af ganska stor betydelse. Ty det var ju der fråga om att bryta en fastställd lönestat och slå in på nya vägar.

Den principfråga, som här är å bane, har en alldeles olika innebörd. Och jag trodde, att vi skulle kunna vara ense om densamma. Men så är icke förhållandet.

Här är fråga om huruvida man skall bibehålla fordran på allmänbildning med afseende på tjänster, som i och för behörig skötsel icke kräfva sådan hos sina innehafvare, eller om man skall införa en ny princip och allenast fordra speciel utbildning för den tjänst, som är i fråga, utan att slösa många år på en allmänbildning, som därför icke är behöflig.

Det är, synes mig, en fråga, som bort utgå från den stora all-

mänbeten. Men så är icke förhållandet, utan den har utgått från högt uppsatta och höglärde tjeuitemän. Och det är derfor den tilltalad mig desto mera. Sällan får man se ett så demokratiskt förslag framkommet från så högt stående personer. Jag kan icke behöfva läsa upp mer än ett par små stycken ur telegrafstyrelsens utlåtande för att visa, hvilken anda, som genomgår utlåtandet i denna del.

Det heter der: »Vid val af personal bör alltid i första rummet hänsyn tagas dertill, att dess kvalifikationer öfverensstämma med arten af det arbete, som skall utföras. Högre fordringar böra sålunda icke ställas på personalens bildningsgrad och sociala ställning än de, som verkligen motsvara arbetets beskaffenhet. Endast genom att använda en personal, som står i riktigt förhållande till sitt arbete, kunna nemligen aflöningarna sättas i riktigt förhållande till det lemnade arbetet. Ett annat förfarande innebär i sig sjelft en missushållning med arbetsförmåga och, äfven om en personal, som är bättre kvalificerad, än arbetet kräver, till en början skulle nöja sig med en efter arbetets värde afpassad aflöning, uppkommer dock så småningom en missbelåtenhet, som tager sig uttryck i höjda löneanspråk.»

Slutligen gör styrelsen en sammanfattning och yttrar: »För att slutligen sammanfatta de hufvudsakal, på hvilka styrelsen lifigt ansluter sig till komiténs förslag att hålla öppen möjligheten att besätta derfor lämpliga stationer med en personal, som utgått från den hos styrelsen auställda betjeningsgraden, tillåter sig styrelsen här betona, att genom en dylik anordning skulle enligt styrelsens öfvertygelse dessa stationer blifva såväl bättre som för verket ekonomiskt fördelaktigare skötta samt på samma gång för verkets betjeningskår bereda ytterligare tillfälle till välförtjent befordran.»

Det är väl skrifvet. Icke kan man deri spara uttryck för en höglärd embetsmannabyråkrati, utan i allo den stora allmänhetens tankar. Och när man tillhör denna stora allmänhet, är det klart, att man med värme omfattar det af styrelsen väckta förslaget och instämmer i ett sådant uttalande.

Nu har det sagts här, att man genom att biträda ifrågavarande förslag skulle tillbakasätta det qvinliga elementet på detta område.

Ja, det är möjligt, att det kan ligga någon tillstymmelse till sanning i en sådan åsigt. Men i sjelfva verket tillbakasätter man icke qvinnorna genom antagande af detta förslag, utan ökar i stället deras befordringsutsigter, i ty att man, åtminstone enligt komiténs och Kongl. Maj:ts framställning, skulle bereda dem nya platser till ett antal af 70. Kan man då med fog tala om att tillbakasätta det qvinliga elementet på detta område? Det är icke möjligt att försvara ett sådant uttalande.

Men det är icke allenast fråga om att tillskapa dessa 70 nya platser — jag håller mig till denna siffra, enär jag tillhör reservanterna, utskottet har föreslagit ett ännu större antal — utan derjemte föreligger ju förslag om högre aflöning för innehafvarne af såväl de nya platserna som de gamla. Under sadana förhållanden är det väl icke möjligt annat än att anse, att de qvinliga tjenstemannafvarnas intressen blifvit väl tillgodosedda, då de ej blifvit tillbakasatta vare sig i antal eller aflöningsförmåner.

*Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

Men — säges det — om man icke inrättade de 20 stationsmästareplatser, som här äro ifrågasatta, skulle äfven dessa platser besättas med qvinnor. Efter hvad jag kan se, fins det emellertid icke för närvarande 100 befattningar med qvinliga föreståndare, utan endast 80, samma antal således, som enligt utskottets förslag i denna del fortfarande komme att finnas. Man skulle sålunda icke taga bort en enda plats från de qvinliga föreståndarne. Jag tycker för öfrigt, att vi alla borde känna oss öfvertygade af hvad telegrafstyrelsen sagt i sitt utlåtande, så att vi icke skulle behöfva upptaga tiden längre med yttrande i mera allmänna ordalag.

Det har här framhållits af den förste talaren på stockholmsbänken, att inrättandet af de föreslagna 20 stationsmästarebefattningarna icke skulle ställa sig ekonomiskt fördelaktigt för telegrafverket. Och han anförde såsom stöd härför, att man först får kosta på dessa ynglingar, som möjligen skulle få tillträda en stationsmästarebefattning, en ganska dyrbar utbildningskurs — kostnaden derför beräknade han till visst belopp, som till siffran uppgafs. Och sedan kan det hända, att de, efter att hafva genomgått denna utbildningskurs och blifvit kompetenta att mottaga dessa platser, komma och säga, att de vilja lemna telegrafverket för att söka sin utkomst på annat håll, der de få mera betaldt. Och då vore — menade talaren — penningarna, som utgifvits för deras undervisning, bortkastade.

Ett sådant resonnement väntade jag knappast att få höra från en man med sådan boklig och allmän bildning. Ställer man sig på denna ståndpunkt, måste man med nödvändighet fordra, att hvar och en, som i större eller mindre grad erhållit fri undervisning på statens bekostnad, skall förbinda sig att tjena staten i något dess embetsverk. Om någon, som tagit studentexamen eller aflagt universitetsexamen eller genomgått något högre tekniskt läroverk, sedermera egnade sig åt praktiska yrken eller enskildt förvärf, då skulle således de penningar, som hans utbildning kostat staten, vara helt och hållet bortkastade.

Jag för min del kan icke dela denna åsigt, utan tror, att dessa penningar äro väl använda, om han blott blir en duglig och nyttig medborgare på sin plats i lifvet. Detsamma gäller naturligtvis äfven om dem, som utbildats till stationsmästare. Jag kan därför icke, som sagdt, gilla detta hans resonnement.

Samme ärade talare påstod, att det icke är möjligt, att dessa blifvande stationsmästare kunna sköta de befattningar, som nu skulle tilldelas dem. Ja, om de icke det kunna göra, så tager jag för gifvet, att den stora allmänheten, som härvidlag är kontrollerande, icke skall draga sig för att å högre ort frambära sina klagomål. Följden häraf blir naturligtvis den, att man icke kan fortsätta med att göra be-tjente till stationsmästare, utan man måste väl då dertill taga tjänstemän af högre bildningsgrad. Faran härvidlag är således icke större, än att man gjort ett lofligt och välbehöfigt försök.

Herr Höjer uppläste svar å de frågor, som post- och telegrafkomitén framställt till vederbörande tjänstemän. Jag blef nästan rädd förr att herr Höjer skulle fortsätta och läsa upp flera svar,

men väl var, att han icke gjorde det. Han uppläste nu endast ett svar, der de qvinliga tjensteinnehafvarne berömmas på alla sätt. Men om han hade läst upp några andra svar, hade jag verkligen blifvit ledsen, ty det finnes svar, som man icke bör läsa upp; deras innehåll går nemligen i en helt annan rigtning.

Herr Höjer vädjade sedan till några namngifna personer inom kammaren — han nämnde dervid äfven mitt namn — huruvida icke förslaget vore demokratiskt och bra, men dock lede af ett fel, i det att man nemligen fordrade mera bildning af qvinnan än af mannen för utnämning till stationsmästare. Ja, vill herr Höjer framställa ett förslag, som går i den rigtningen, att fordringarna på allmänbildning sänkas för åtskilliga tjenester, der så stor sådan icke behöfves, och att en blifvande statstjenare endast behöfver inhemta så pass stor bildning, som är erforderlig för den tjenst, som han önskar blifva satt att sköta, skall jag blifva den förste att instämna med herr Höjer och gå med på ett sådant förslag.

I statsutskottets betänkande finnas reservationer utaf tvåfaldig art. Den ena reservationen går ut på att yrka afslag å förslaget om inrättandet af 20 stationsmästarebefattningar. Denna reservation har jag icke kunnat vara med om. Deremot har jag instämt i den andra reservationen, afgifven af herrar Pettersson och Fränckel m. fl. Denna reservation går ut derpå, att i staten under rubriken »biträdande tjenstemän» bort, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, upptagas 200 telegrafister. Kongl. Maj:t har, i likhet med post- och telegrafkomitén, föreslagit, att telegrafisternas antal borde ökas med 70. Åtskilliga motionärer hafva derjemte föreslagit, att detta antal skulle än ytterligare ökas, och statsutskottets majoritet har föreslagit en ökning af 55 telegrafister utöfver hvad Kongl. Maj:t ifrågasatt. Inom komitén lemnades en utredning angående denna fråga, innan komitén kom till sitt resultat. Om komiténs förslag nu skulle upphöjas till lag, skulle af de extra ordinarie telegrafisterna omkring 33 procent icke erhålla ordinarie plats. Förut har denna procent varit högre. Komitén ansåg, att den funnit det rätta förhållandet mellan antalet ordinarie och extra ordinarie. Den ordinarie personalen, som för öfrigt är ganska stor, har dels lagstadgade semestrar, dels tjenstledighet af en eller annan orsak, såsom på grund af sjukdom eller dylikt, och i och med detsamma få extra ordinarie förordnanden att sköta ordinarie befattningar. Skulle man nu öka antalet, såsom utskottet föreslår, blir följden, att ordinarie telegrafister få sköta hvarandras tjenester vid inträffade ledigheter. Komitén har emellertid icke ansett, att man bör gå för långt härvidlag, hvilket jag för min del tror, att motionärerna och statsutskottet gjort. Jag kan icke finna annat, än att ett ganska stort steg tages, om vi ansluta oss till herrar Petterssons och Fränckels m. fl. reservation, till hvilken jag därför tager mig friheten att yrka bifall.

Herr *Pehrson* i Törneryd instämde häruti.

Herr *Petersson* i Påboda: Herr talman, mina herrar! Jag erkänner villigt, att det ur flere synpunkter kan vara behagligare och

*Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

angenämare att ställa sig bland protestanterna mot Kongl. Maj:ts förslag i denna fråga, icke minst ur den synpunkten, att man velat konstruera upp denna fråga till att hafva mycket nära sammanhang med en af vår tids stora frågor, nemligen qvinnofrågan. Emellertid ha nu åtskilliga talare här under debatten gifvit den föreliggande frågan dess rätta dimensioner.

Det är många olika skäl, som anförts af dem, som protesterat mot det kongl. förslaget, och ett ibland dessa skäl, hvilket en talare på stockholmsbänken använde, var det, att Första Kammaren nyss hade bifallit herr Wijks m. fl. reservation, med hjälp af den förseglade sedeln. Jag vill i förbigående anmärka, att detta skäl är ett för honom ovanligt skäl, men det synes verkligen vara så, att rollerna äro helt och hållet omkastade i denna fråga.

Jag har frågat mig sjelf, hvad den egentliga orsaken och anledningen kan vara, att först post- och telegrafkomitén, sedan telegrafstyrelsen och slutligen Kongl. Maj:t tillstyrkt inrättandet af 20 stationsmästarebefattningar, som skulle besättas af personer ur betjentes leder. Är anledningen verkligen den, man här velat påstå, att man önskar så småningom reducera bort det qvinliga elementet och det qvinliga arbetet från telegrafverket? Eller är icke snarare anledningen härtill den, att man har velat fästa hänsyn till besparingssynpunkt och derjemte velat bereda tillfälle till befördran för personer ur betjente-klassen, d. v. s. personer, som visserligen hafva en lägre boklig bildning, men hvilka dock enligt auktoritetens erkännanden besitta tillräcklig fäkkunskap för att kunna sköta stationsmästarebefattningar. Jag tror, att vi i dessa omständigheter hafva att finna anledningen till framläggande af detta förslag.

I telegrafstyrelsens yttrande står bland annat följande att läsa: »De stationer, som äro afsedda att besättas med stationsmästare, hafva nemligen under årens lopp helt och hållet bytt om natur. I stället för att telegrafgöromålen förut voro de enda, som der förekommo, utgöra de numera blott den mindre delen af stationsföreståndarens åligganden. Telefonväsendets tillkomst och hastiga utbredning har lagt tyngdpunkten af stationsföreståndarens arbete på telefonrörelsen, der särskildt den tillsyn öfver anläggningen, som närmast tillhör stationsföreståndaren, kräfver en oafslätlig uppmärksamhet och ingripande af honom sjelf». Det är just med hänsyn till detta ombyte af natur och denna utveckling, som på senare tider egt rum, som telegrafstyrelsen anser, att qvinnornas krafter, huru mycket man än vill skänka sitt erkännande och sin respekt åt dem, i alla fall icke lämpa sig eller räcka till på dessa stationer. Då är frågan, om man skall på dessa stationer sätta kommissarier eller om man skall försöka der använda dessa stationsmästare, som rekryteras ur betjente-klassen. Vid bedömande af denna fråga har naturligtvis hvarken komitén, telegrafstyrelsen eller Kongl. Maj:t kunnat underlåta att taga hänsyn till erfarenheterna från andra verk. Telegrafstyrelsen pekar på förhållandena vid statens jernvägar, och den säger dervid: »De vid statens jernvägsstationer anstälde mästarne utföra ett arbete, som i fråga om ansvar och omdöme ingalunda står efter hvad som fordras för telegraferingsgöromålen, och huru dessa stationsmästare

motsvarat de på dem ställda fordringarna, framgår deraf, att antalet stationer, der antingen stationsmästare anstälts från början eller stationsinspektorer utbyttis mot mästare, oupphörligt ökas». Med ledning af denna erfarenhet och erfarenheten från telegrafverket sjelft, har telegrafstyrelsen kunnat biträda komiténs förslag och Kongl. Maj:t kunnat tillstyrka detsamma.

Nu säger man, att kompetensen hos dessa betjente icke är tillräckligt stor. Det är dock märkvärdigt, att man i detta afseende vill fränkänna telegrafstyrelsen nästan all auktoritet. Telegrafstyrelsen sjelf tyckes likväl vara viss i sina förhoppningar, men från lekmannahåll vill man drifva den satsen, att dessa betjente icke skulle vara kompetente till stationsmästare.

Herr Boëthius nämnde, att fastän man vid många tillfällen kan vara böjd för uttalanden i den rigtningen, att kompetenskrafven på vissa befattningar skola nedsättas och icke göras allt för stora, så att man icke med en kinesisk mur, så att säga, nästan omgärdar en del befattningar, är det derför icke säkert, att man vill eftergifva krafven på all kompetens. För all del, det har telegrafstyrelsen icke heller velat. Den säger, att dessa betjente, som varit i tjänst hos telegrafverket sedan många år, genom sitt arbete i verkstäderna och vid genomgåendet af en särskild kurs skapat sig tillräcklig fackkunskap. Ja, så säger telegrafstyrelsen, och jag för min del är verkligen böjd för att i detta fall tillerkänna telegrafstyrelsen auktoritet.

Det är åtskilligt annat, som sagts i denna fråga. Så har en talare på göteborgsbänken, med instämmanden från åtskilliga håll, bland annat från stockholmsbanken, yttrat, att man på detta sätt skapar en missnöjd klass. I detta afseende ber jag att först och främst få hänvisa till post- och telegrafkomiténs uttalande i frågan.

Den yttrar bland annat: »Redan sedan många år tillbaka har vid statens jernvägstrafik vidtagits den anordning, att vid åtskilliga inträffade ledigheter stationsinspektorer af tjänstemannaklass blifvit ersatta med stationsmästare af betjenteklass. Denna anordning, som från början tillkom af sparsamhetsskäl, har, enligt hvad från sakkunnigt håll meddelats komitén, medfört bestämda fördelar, hvadan också en ökning af stationsmästarnes antal tid efter annan egt rum. I stället för tjänstemän, hvilka mången gång varit missnöjda med sin ställning och sin aflöning, har man på sådant sätt vid statens jernvägar skapat en klass betjente, hvilka, åtminstone enligt hittills vunnit erfarenhet, varit nöjda med sin lott och tillika skött sina åligganden lika väl som de förut i dessa befattningar använda tjänstemännen. Genom denna anordning har man ock kunnat åt den bästa delen af statens jernvägars talrika betjentekår skaffa en beföringsmöjlighet.» Jag tror icke, att post- och telegrafkomitén, med den sammansättning som den haft, pratat bredvid munnen eller i vädret, när den gjort detta uttalande i sitt betänkande. Detta uttalande går i alldeles motsatt rigtning till det, som herr Hedlund på göteborgsbänken anförde. Här är ju meningen att bereda utsigt för personer i betjenteklassen, hvilka visserligen hafva lägre boklig bildning, men i alla fall tillräcklig fackkunskap att kunna vinna en bättre ställning i lifvet, än de eljest kunna få.

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

Angående
anslag, till
telegraf-
verket.
(Forts.)

Jag kan, herr talman, med hänsyn till dessa och många andra förhållanden, för min del icke annat än på det lifigaste yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herr *Wahlgren*.

Herr Lindblad: Herr talman! Den här föreliggande frågan är enligt mitt förmenande icke blott en statsutskottsfråga, den rör icke enbart telegrafpersonalen, utan äfven *allmänheten*, och det är från den synpunkten, som jag ber att något få skärskåda densamma.

Den siste ärade talaren åberopade till stöd för förslaget ett af komittén anfördt skäl — att vi uti de tjenstebefattningar vid statens jernvägar, som äro beklädda med stationsmästare, skulle hafva ett mycket efterdömligt exempel. Jag tror nog också, att det finnes fall, der sådana försök utfallit väl, men om vi fråga, hvilket omdöme allmänheten i det stora hela har angående denna fråga, så tror jag, att det blir så, att man mångenstädes vill ha tillbaka stationsinspektorerne. Och mångenstädes har nog också allmänheten en motsatt uppfattning mot jernvägsstyrelsens om vissa stationsmästares förträfflighet. Jag talar icke här i den allmänhets intresse, som har råd att åka i första klass, utan som tolk för en vida större allmänhet, för de bredare lagren, för dem, som dagligen trafikera jernvägen vid vissa stationer. Jag tror, att icke omdömet blir detsamma, som den siste ärade talaren anförde.

Han uppläste äfven ur de föreliggande handlingarne ett yttrande af innehåll, att det gäller en tjenstemannakår, »som vore nöjd med sin lott». Jag vågar jäfva äfven detta uttalande, ty jag hörde nyss herr Höjer anförä, hurusom vid upprepade tillfällen förekommit framställningar från den motsvarande tjenstemannaklassen vid jernvägarne, och erfarenheten derifrån är ingalunda uppmuntrande.

Dessa personer, som icke hafva så hög bildningsgrad, blifva ofta nog frestade till ett öfverdrifvet formsinne, till ett pedantiskt tydande af reglementet äfven i sådana fall, der det icke alls varit nödvändigt. Hvem är det, som blir lidande på detta? Jo, i första rummet allmänheten och i andra rummet kanhända jernvägarne sjelfva; ty trafiken försvåras i stället för att underlättas.

När det nu ifrågasatts att i ett annat verk slå in på samma väg, så bör den vid jernvägarne vunna erfarenheten mana oss att icke följa exemplet. Hur skulle det blifva, om sådana personer sattes till förmän för flera underlydande vaxelstationer, någonstädes ej mindre än elfva under en och samma hufvudstation? Jag frågar, om dessa personer, som fått en helt annan utbildning, kunna anses vara lämpliga att utöfva ett dylikt chefskap. Jag kan icke finna, att så är förhållandet, och tror, att såväl telegrafverket som i sista hand allmänheten skulle blifva lidande derpå.

En talare på stockholmsbänken — statsutskottsledamot — uttalade sin förundran, att herr Ivar Månsson kunde göra sig till målsman för detta ändringsförslag på så svaga skäl, då åter han stödde sig såväl på Kongl. Maj:t som på telegrafstyrelsen och telegrafkomittén. Han anförde äfven, att detta icke vore någon qvinnofråga, ty

statsutskottet har dock visat sig vilja öppna ändå flera tillfällen för qvinliga telegrafister att befordras till ordinarie tjenstebefattningar. Ja, mina herrar, då frågar jag, om han icke dermed visat, att det varit rent af nödvändigt att ingripa kraftigare, än hvad verkets chef velat i fråga om fruntimmersplatserna.

Jag hörde vid en debatt för ett eller annat år sedan af en talare på norrköpingsbänken framhållas den måhända allt för stora energi, som telegrafverkets chef understundom visat. Nu tycks äfven statsutskottet hafva i vissa fall velat tillgodose de qvinliga telegrafisterna mera, än Kongl. Maj:t och telegrafstyrelsen funnit sig böra föreslå.

Gent emot samme talare på stockholmsbänken vill jag nu påpeka, att Kongl. Maj:t icke är fullt deciderad i denna fråga. Talaren på skånebänken har anfört, att redan i betänkandet saknas denna känsla och öfvertygelse om de förebragta skälens värde, som annars brukar vara fallet hos civilministern, och vi hörde nyss från statsrådsbänken försvaret för det framlagda förslaget ingalunda föras med den verve och värme, som i vanliga fall brukar utmärka hans anföranden här. Hvad telegrafstyrelsen beträffar, är det en känd sak, att den icke har varit enig; dess ene byråchef, som på detta område torde besitta stor sakkunskap, har inom komitén på ett mycket kraftigt sätt gifvit till känna sin afvikande mening.

Detta gör, att jag då vi ej kunna öfverskåda förslagets räckvidd, anser, att vi hafva all anledning att ej nu slå in på en ny princip. Ty — säga hvad man säga vill — så ligger nog något inunder här, som talaren på skaraborgsbänken i viss mån erkände. Det kan nemligen vara möjligt, att förslaget åsyftar qvinnornas uteslutande från eller åtminstone ett minskande af deras verksamhet inom verket.

Det har varit det nittonde seklets förtjenst att allt mera utvidga tillfällena till verksamhet för qvinnan, skulle vi nu börja vårt arbete i det tjugonde seklet med att förminska möjligheterna härför?

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Med herr Lindblad förenade sig herr *Kronlund*.

Herr Nyström: Herr talman! Jag skall be att få med ett par ord besvara några anmärkingar, som framstälts af herr von Friesen.

Han talade om att detta icke vore en qvinnofråga. Jag får så till vida gifva honom rätt deri, att för mig har det icke varit en qvinnofråga af det skäl, att jag ansett mig vara skyldig att sysselsätta mig med den rent tekniska sidan af saken samt öfverlemnad den sociala sidan åt såväl utskottet som andra talare bär i kammaren. Jag vill emellertid ingalunda dermed hafva sagt, att den sociala frågan icke intresserar mig. Det är för mig af stort intresse, att qvinnokrafter behållas inom telegrafverket. Men jag har icke speciellt grundat mitt afslagsyrkande på denna synpunkt, utan jag har ansett, att frågan om kompetens beträffande språkkunskaper vore så betydande, att man enbart på denna grund borde bifalla reservationen.

Jag vill vidare anmärka, att, då jag talat om de okunniga stationsmästarne, jag menat, att deras okunnighet gäfvé sig till känna på ett speciellt område. Men jag har ingalunda menat, att de vore obildade,

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

ty jag instämmer med herr von Friesen deri, att bildningen kan vara af olika karakter och att den kan vara lika god hos den ena som hos den andra, ehuru den bokliga bildningen kan vara underlägsen.

Vidare ber jag att få anmärka mot hans anförande, att han upp gaf, att om telegrafassistenter skulle sättas på förordnande på dessa platser, så skulle man få beräkna deras aflöning till 2,800 kronor. Jag tog med flit telegrafassistenter med 2,200 kronors aflöning, der för att en telegrafassistent, som suttit på ett sådant förordnande under fem år och under denna tid åtnjutit en aflöning af 2,200 kronor, har derunder gjort sig meriterad att uppflyttas i en högre klass, nemligen kommissarieklassen. Han behöfver då icke längre stå kvar i den lägre tjensten. Beträffande kostnaderna blir det således i sjelfva verket icke mera än omkring 400 kronors besparing för hvarje station, hvadan den ökade kostnaden skulle uppgå till in alles 8,000 kronor.

Men det fins ett sätt att få dessa platser besatta med män utan någon kostnad alls. Man kan nemligen bibehålla de qvinliga stationsföreståndarne och i stället draga in reparatörerna såsom biträden på stationerna. De få då fortfarande stå kvar såsom betjente i betjente graden, men hafva tillfälle att använda sin kompetens att laga apparater och kunna, när så behöfs, gå ut på linien för att laga denna. Detta blefve ett arrangement utan någon kostnad, och man finge derigenom tillräcklig kompetens i begge riktningarne, under det att med utskottets förslag kompetens endast komme att finnas i den ena riktningen.

Herr Carl Persson i Stallerhult anmärkte, att allmänheten komme att kontrollera, huruvida det ginge bra med de blifvande stationsmästarne. Ehuru en talare här har uttalat sina tvifvel derom, så tror jag dock, att allmänheten komme att verkställa en sådan kontroll. Men då inträffar det, som jag nämnde i mitt förra anförande, eller att organisationen spränger sig sjelf. Som herr von Friesen yttrade, skulle möjligen ifrågavarande tjänster komma att utvecklas till telegrafkommissariebefattningar. Ja, det är just denna verkan jag har förutsett, men det kallar jag en sprängning af stationsmästareinstitutionen. Beställningarne öfverflyttas från betjente till telegrafkommissarieklass, vare sig innehafvarne flytta till andra platser eller under tiden genom egen energi hafva upparbetat sig till nödig kompetens.

Jag betonar ännu en gång, att jag för min del icke har något emot, att telegrambärare sättas i tillfälle att utveckla sig, så att de blifva skickliga att bestrida mera fordrande tjänster, än hvad nu är fallet. Jag anser icke, att en offentlig examen är nödvändig för att kunna sköta en tjänst af lägre grad. Men jag anser, att det är nödvändigt, att den, som sköter tjensten, är fullt kompetent, så att allmänheten kan vara belåten med hans arbete.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Andersson i Vestra Nöbbelöf: Herr talman! Mina herrar! Jag får för min del säga, att det var försigtigt af statsutskottet och Kongl. Maj:t att låta nöja sig med tjugu nya stationsmästarebefattningar, allra helst som de skulle sättas på ordinarie stat. Nu kan det nog hända, att det slår bra ut och att de kunna sköta dessa

platser. Derom vill jag icke tvista. Men jag tror i alla fall, att man kan vara ense derom, att platserna blifva icke bättre skötta än hittills. Hade det hittills icke varit till belåtenhet, så skulle vi nog hafva fått höra åtskilligt klander från allmänheten. Jag vill alltså säga, att vi ej hafva några anmärkningar att göra mot det sätt, på hvilket stationerna hittills skötts.

*Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)*

Sedan kommer spörsmålet, om det är en kostnadsfråga eller icke. Ja, mina herrar, härvidlag ställer sig saken för mig så, att det blir väsentligt större kostnader genom det nu föreslagna systemet, än som hittills varit förhållandet. Tro herrarne, att det är möjligt för en stationsmästare, som efter att hafva varit telegrambärare i Stockholm får en telegrafstation att förestå, att med familj lefva på den ifrågasatta lönen? Ja, möjligen på lönen, men icke i en sådan bostad, som han skulle erhålla. En qvinlig telegrafist deremot kan låta sig nöja med de nuvarande villkoren. Hon kan mycket väl hafva mindre anspråk, derest hon blir satt på en sådan plats.

När det icke kan visas, att vi blifvit dåligt betjenade på stationerna hittills, hvarför skola vi då vidtaga den föreslagna förändringen? Det kan ju synas vara ett ganska måttligt anspråk att få försöka med dessa tjugu tjenstebefattningar. Det är dock af Kongl. Maj:t ifrågasatt att i framtiden uttränga alla de qvinliga telegrafisterna; men jag tror, att vi kunna vara fullt belåtna med de förhållanden, som hittills rådt, och slå vi in på den ifrågasatta vägen, så blir det mycket dyrare.

Det sades nyss af en talare, att anledningen till den föreslagna förändringen skulle vara den, att de qvinliga telegrafisterna icke kunde hafva tillsyn öfver linien. Det kunna de emellertid lika bra som en manlig föreståndare, derest han skall vara ensam på stationen. Skall han hafva tillsyn öfver linien, så måste det vara någon annan på stationen för att sköta hans plats der. En person kan icke samtidigt vara på stationen och ute på linien. Det synes mig vara mycket bättre, att vi taga personer från de stora stationerna till att sköta linien och låta telegrafisterna få ensamma sköta sina stationer. Detta äro de vana vid och reda sig bra dermed; och de, som skola sköta linien, göra det bäst, om de få uteslutande egna sig deråt.

Så har man sagt, att, om vi icke gå in på utskottets förslag, vi skulle få kommissarier i stället. Det kan nog hända, att vi komma att få kommissarier på de större af de ifrågavarande stationerna, men det få vi i alla händelser. Ty om de stora stationerna kunna skötas af stationsmästare, hvarför har då icke Kongl. Maj:t ifrågasatt detta? Jo, därför att de icke kunna skötas af dessa mycket förordade stationsmästare. Dock har det hittills visat sig, att dessa stationer oklanderligt skötts af qvinliga föreståndare.

För min del kan jag icke finna, att något skäl talar för utskottets förslag. Det enda skulle möjligen vara, att genom detta förslag skapas några flera platser, som telegrambärarne kunna erhålla, när de blifva äldre och icke längre lämpa sig till telegrambärare. Men det finnes ju åtskilliga andra för dem lämpliga platser, som då stå dem till buds, än de nu förevarande, med hvilka de enligt min tanke icke skulle blifva nöjda.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Angående
anslag till
telegraf-
verket.

(Forts.)

Herrar *Petri* och *Nilsson* i Kattleberg förklarade sig instämma häruti.

Herr Redelius: Såvidt jag kunnat finna af den förda diskussionen äfvensom af det föreliggande betänkandet och den kongl. propositionen, synes mig hufvudfrågan i det nu föreliggande ärendet vara den: när en telegrafstation blifver ledig på grund deraf, att en qvinnlig föreståndare har begärt och fått afsked, och då platsen efter myndigheternas bepröfvande i hvarje särskildt fall möjligtvis kan komma att besättas med en man, skall då denne man vara en kommissarie, eller skall han vara en föreståndare med mindre kompetensvilkor. Detta hufvudspörsmål synes mig icke oväsentligen hafva undanskymts af ett annat dermed sammanhängande spörsmål, nemligen frågan om qvinnans lämplighet i större eller mindre grad för telegraftjensten. Det förefaller mig mycket underligt att höra, att statsutskottets förslag går ut på att undanskjuta qvinnan från telegrafverket, helst då jag både af Kongl. Maj:ts proposition och utskottets betänkande finner, att, förutom aflöningsförhöjning, det föreslås att öka antalet tjänster, som uteslutande skola besättas med qvinnor med icke mindre än 125 stycken. Huru kan man under sådana förhållanden i all rimlighets namn komma och påstå, att man vill underkänna qvinnans lämplighet och duglighet för telegraftjensten? Mig förefaller detta underligt. Nej, frågan är nog den — och det är der skon klämmer — skall man gå in på att en station, som skall besättas med manlig tjänsteinnehafvare, besättes med en man af betjentes grad? Detta är frågan. Att kommissarier och andra högre telegraftjenstemän icke skola tilltalas härat, det kan jag förstå. Jag kan också förstå, att förslaget tyder på ett försök, dertför att telegrafstyrelsen endast medgifves rätt att, efter pröfning i hvarje särskildt fall af lämpligheten deraf, besätta högst 20 af de i staten uppförda 100 stationsföreståndarebefattningarne med män af betjentes grad. De öfriga 80 platserna skola ju, förutom 255 andra tjänster med samma aflönning, uteslutande förbehållas qvinnor. För min del anser jag det hittills opröfvade försöket att besätta föreståndareplatserna vid vissa stationer med män af betjentes grad vara af så stor vikt, att jag icke kan motsätta mig detsamma. Jag är nemligen mycket böjd för att gifva erkännande åt praktisk duglighet. Men jag ber kammaren dertför icke misstänka mig för att ringakta vetenskaplig bildning. Om jag än icke sjelf kan göra anspråk på att räknas såsom vetenskapsman, så besitter jag dock universitetsstudier och vet att uppskatta högre bildning. Men högre än bildning sätter jag dock praktisk duglighet. Jag tror icke, att en man är duglig i praktiska värf i samma grad, som han innehar bokliga kunskaper. Jag har sjelf sett personer med gedigna bokliga kunskaper, som vid skötandet af statens eller annans tjänst visat mycken opraktiskhet och ringa duglighet.

Då det synes mig vara ett godt uppslag att försöka, om det icke kan gå för sig lika bra att bekläda en del stationsföreståndareplatser med män med mindre meriter som med män med större meriter, anhaller jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nylander: Herr talman! Goda skäl kunna ju och ha också blifvit anförda såväl för som mot den ifrågasatta anordningen med manliga stationsmästare, och jag skulle ej heller låtit anteckna mig såsom reservant i denna punkt, derest jag varit fullt förvissad derom, att man ämnat stanna med dessa 20 platser. Men af handlingarna tyckes framgå, att så icke är meningen. Enligt statsrådsprotokollet yttrade vid föredragning inför Kongl. Maj:t af detta ärende departementschefen bland annat följande: »Genom mästartareklassens naturliga tendens att utvidga sig komma uppenbarligen allt flera stationer, som nu förestås af qvinnor, att ändras till mästartestationer; och den af telegrafstyrelsen påyrkade nya anordningen kan således anses såsom *ett första steg i riktning att ur telegrafpersonalen, åtminstone i föreståndaregrad, utmönstra det qvinliga elementet*».

*Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)*

Det är sålunda derhän, som man slutligen tenderar, och herr statsrådet och chefen för civildepartementet har ju också sjelf i dag ytterligare betonat detta. Jag ber få framhålla, att det äfven ur organisationssynpunkt ingalunda kan vara lämpligt att inrätta en ny tjänstemannagrad mellan de manliga och qvinliga stationsföreståndarne. Nu säger man visserligen, att det endast skulle ske på försök. Men att anvisa medel på ordinarie stat endast för ett försök, det förefaller mig något ovanligt.

Beträffande den omtalade kompetensen, så vill man, på sätt en talare på stockholmsbänken gjorde, reducera denna till den minsta möjliga. Men post- och telegrafkomitén framhåller med bestämdhet, att för den föreslagna mästartareutbildningen förutsattes genomgåendet af en utaf telegrafstyrelsen anordnad teoretisk och praktisk kurs. Herr von Friesen yttrade visserligen, att denna kurs kunde genomgåas under tjänstgöringen såsom telegrambärare. Men i komiténs betänkande framhålles, att sådant är omöjligt.

Nej, mina herrar, det går nog så, om statsutskottets hemställan vinner bifall, att telegrafstyrelsen får bekosta dessa betjentes underhåll under studietiden, hvilken det ju vore meningen att förlägga till borgareskolan under 3 år och till den teoretiska och praktiska telegrafkursen under ett år. Den fullständiga kursens genomgående skulle således taga i anspråk en tid af 4 år. Såsom den förste talaren påpekade, är det också utredt, att kostnaden för denna kurs skulle årligen för hvarje elev belöpa sig till 600 kr., således tillsammans för dessa 20 mästartare, hvarom nu är fråga, till 48,000 kronor, en utgift, som icke torde behöfva ifrågakomma, om Riksdagen nu afslår framställningen om inrättande af dessa stationsmästartarebefattningar.

Då jag, herr talman, icke kan finna, att något giltigt skäl anförts, hvarför vi skulle slå in på denna väg, som statsutskottet förordat, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr Hedin i Stockholm: Herr talman! Jag vill endast yttra några få ord.

Först anhåller jag att få instämma i det anförande, som afgafs af talaren på södermanlandsbänken. Derefter ber jag att få påpeka, att, om någon skulle låta sitt votum blifva beroende af den försökran,

Angående
anslag till
telegraf-
verket
(Forts.)

som för en stund sedan gafs utaf en ledamot af statsutskottet, då han uttalade, att, derest allmänheten funne sig blifva betjenad af mindre dugliga tjänstemän, den snart nog skulle göra sina klagomål gällande, en sådan försäkran af den mycket ärade statsutskottsledamoten icke är mycket att lita på. Har han verkligen funnit, att myndigheterna här i landet, då de begått ett misstag, äro så beredvilliga att erkänna det. Ty att de i förevarande fall skulle afhjelpa öfverklagade missförhållanden skulle betyda alldeles detsamma som ett erkännande att de, vid genomförandet af den nya organisationen, misstagit sig. Det kan sedan dröja länge, innan feLEN blifva afhjelpa. Jag tror därför, att, om vi i detta hänseende lita på hvad den ärade statsutskottsledamoten sade, vi bygga på lösan sand.

Vidare vill jag omnämna, att en person, om hvilkens sakkännedom i allt hvad till ämnet hör icke på något håll kan höjas det ringaste tvifvel, meddelat mig en kritik af hela den ifrågasatta organisationen, hvilken kritik enligt mitt förmenande drabbar densamma ohjelpigt i hvarje hufvudpunkt. Jag skall endast nämna en enda af dessa hufvudpunkter, den nemligen, der han säger, att en väsentlig anmärkning mot förslaget är de nya, dyrbara och alldeles onyttiga organisationerna. Dervid nämner han i främsta rummet distriktsförvaltningarne. Han säger: det är icke nog, att denna nyhet är dyr och onödig, den är derjemte skadlig. Erfarenheten i det fallet visar nemligen, att öfverlemnandet åt ingenörer att sköta göromål, som förut med största framgång skötts af stationsföreståndare, ledt till de allra värsta olägenheter. Han anför såsom exempel följande: »Erfarenheten har med det på många stationer redan införda dubbelväsendet visat de svåra olägenheter, som häraf uppstå. Linieingenjören säger vid det eller det felet, att det går nog att expediera ändå; stationsföreståndaren, på hvilken, såsom nyss sades, ansvaret för expeditionen hvilat, säger, att det *icke* går, men har intet att befalla angående underhållet, och står alldeles strandsatt samt blir understundom alldeles förtviflad. Det har sålunda inträffat, att, när afbrott uppstått å viktiga abonnentledningar, linieingenjören, tvärt emot stationsföreståndarens protester, sänder bort reparatören att bygga en ny ledning, så att ingen finnes att reparera feLEN. De utestängda abonnenterna vända sig till stationsföreståndaren med yrkande att omedelbart få sina ledningar reparerade, men denne kan ingenting uträtta, han får endast uppbära förebräelserna, för att han icke lagar så att expeditionen kan gå obehindradt.» Jag skall stanna der, endast tillägga, att han anför, jag kan väl säga det allra lustigaste exempel — om det ej i sjelfva verket vore ganska bedröfligt — huru man tillskapat omgång och onödiga göromål för att kunna säga, att en del nya tjänstemän af den välsignade ingenjörsklassen verkligen ha *något* att göra.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Derunder hade yrkats *dels* bifall till utskottets hemställan; *dels* ock att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, att i staten för stationsföreståndare för stationerna vid telegrafverket måtte uppföras aflöning för »100 telegrafister eller stationsmästare, de senare högst 20», ville bifalla den

af herr I. Wijk med flere afgifna, vid punkten fogade reservationen; *dels ock* att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, att i staten för biträdande tjänstemän å stationerna vid telegrafverket måtte uppföras aflöning för »255 telegrafister», ville bifalla den af herr F. E. Pettersson med flere afgifna, vid punkten fogade reservationen. Herr talmannen, som nu upprepade dessa yrkanden, förklarade, att, då omförmälda reservationer icke med hvarandra egde något sammanhang, utan vore rigtade mot särskilda detaljer i utskottets hemställan, herr talmannen ansåge sig böra först gifva propositioner på yrkandena i afseende å dessa detaljer samt, sedan kammaren i nämnda hänseenden fattat beslut, derefter framställa proposition rörande momentet i öfrigt; och godkände kammaren herr talmannens sålunda angifna uppfattning angående propositionssättet.

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

I enlighet härmed gaf herr talmannen nu till en början propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan beträffande uppförande af aflöning för »100 telegrafister eller stationsmästare, de senare högst 20,» *dels ock* på afslag å berörda hemställan och bifall i stället till herr I. Wijks m. fl. omförmälda reservation; och fann herr talmannen förstnämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad. Som emellertid votering begärdes, blef nu uppsatt, godkänd och anslagen följande omröstningsproposition:

Den, som med afseende på aflöningsstaten för stationsföreståndare för stationerna vid telegrafverket bifaller den af statsutskottet i femte punkten I A 3:o) af utskottets förevarande utlåtande n:o 7 gjorda hemställan, att i staten måtte uppföras aflöning för »100 telegrafister eller stationsmästare, de senare högst 20», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr I. Wijk med flere afgifna, vid punkten fogade reservationen.

Voteringen utföll med 73 ja, men 143 nej; och hade alltså kammaren i förevarande hänseende fattat beslut i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Härefter upptog herr talmannen till proposition mot hvarandra yrkandena *dels* på bifall till utskottets ofvanangifna hemställan angående uppförande af aflöning för »255 telegrafister», *dels ock* på afslag å berörda hemställan och bifall i stället till ofvanberörda af herr F. E. Pettersson med flere afgifna reservation; och förklarade sig herr talmannen finna förstnämnda yrkande vara af kammaren godkänt. Emellertid begärdes votering, hvilken ock nu företogs enligt följande af kammaren antagna omröstningsproposition:

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

Den, som med afseende på aflöningsstaten för biträdande tjänstemän å stationerna vid telegrafverket bifaller den af statsutskottet i femte punkten I A 3:o) af utskottets förevarande utlåtande n:o 7 gjorda hemställan, att i staten måtte uppföras aflönning för »255 telegrafister,» röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr F. E. Pettersson med flere afgifna, vid punkten fogade reservationen.

Omröstningen utvisade 126 ja mot 73 nej; och hade alltså utskottets i ifrågavarande afseende gjorda hemställan af kammaren bifallits.

Häruppå blef utskottets i öfrigt beträffande aflöningsstaten för stationerna gjorda hemställan af kammaren bifallen, hvarefter kammaren jemväl biföll utskottets förslag rörande å *aflöningsstaten förslagsvis uppförda särskilda anslag.*

Utskottets under *Litt B., C. och D.* gjorda hemställanden, hvilka häruppå föredrogos, blefvo likaledes godkända.

Efter föredragning vidare af *mom. II* anförde

Herr von Friesen: Herr talman! Med anledning af det beslut, som kammaren fattat rörande stationsmästarne, torde det vara nödvändigt att, för den händelse kammaren i öfrigt vill bifalla det af utskottet gjorda förslaget, beslutet ändras så, att Riksdagen må i anledning af herr Liljeholms motion hos Kongl. Maj:t anbjuda, att Kongl. Maj:t täcktes tillse, att inrättandet af nya kommissariestationer ej måtte föranleda, att ordinarie qvinliga stationsföreståndare mot hvilkas tjänstgöring anmärkning icke förekommit och hvilka önska kvarstå vid sina nuvarande platser, blifva derifrån förflyttade.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till detta förslag.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan med de ändringar deri, som af herr von Friesen föreslagits.

Häruppå föredrogos *mom. III*; och yttrade dervid:

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag har också antecknat mig som reservant i detta moment, ehuru genom en felskrifning eller ett tryckfel det ser ut, som om min reservation vore rigtad mot

mom. II. Emellertid har jag reserverat mig och gjort erinringar mot det aflöningsreglemente, som afhandlas i detta moment.

Min reservation består deruti att jag yrkat, att pensionsåldern skulle vara lika för tjänstemän såväl inom styrelsen som vid distrikten och lokalförvaltningarna. Jag påyrkade detta äfven i komitén och skref en kort reservation i denna del. Jag var icke ensam reservant der i afseende på pensionsåldern, ty det finnes dessutom tre andra reservanter, fast de icke gått så långt som jag i min reservation.

Som det ställer sig nu efter detta aflöningsreglemente, som är föreslaget till godkännande, erhåller en tjänsteman eller betjent vid styrelsen, om han uppnått minst 65 lefnads- och 35 tjensteår, rättighet att vid afgang ur tjensten erhålla hela lönen som pension. Går man sedan öfver till tjänstemän och betjente vid distriktsförvaltningarna och stationerna, erfordras endast uppnådda sammanlagda 95 lefnads- och tjensteår för att de, då de från sina befattningar afgå, skola erhålla oafkortad lön i pension. Hvilken betydelse denna olikhet har i ena och andra fallet kan man finna af herr Petterssons vid komiténs betänkande fogade reservation. Han hänvisar der till en belysande tabell, som finnes intagen å sid. 411 i komiténs betänkande, af hvilken framgår, att tjänstemän i den grad, jag nyss nämnde, kunna erhålla full pension redan vid uppnådda 56 $\frac{1}{2}$ lefnadsår, under det att tjänstemän i styrelsen icke kunna erhålla sådan förrän vid uppnådda 65 lefnadsår. Och det är ganska många tjänstemän vid distrikten och stationerna, som sålunda erhålla pensionsrätt innan de fyllt 60 år. Att nu fastslå en så tidig pensionsålder kan jag därför icke vara med om. Af de stater vi nu hålla på att godkänna, se vi, att de nu antagna aflöningsförmånerna skola komma att medföra en ökning af 102,500 kronor i och för pensionering af tjänstemännen vid telegrafverket. Under sådana förhållanden tycker jag man bör vara försiktig och icke alltför tidigt pensionera dessa tjänstemän. Jag kan icke se annat, än att det vore alldeles riktigt att stadga en och samma pensionsålder för alla tjänstemän såväl vid styrelsen som distriktsförvaltningarna och stationerna. Hvarför skall t. ex. en ingenjör, som tjenstgör vid en distriktsförvaltning, erhålla pensionsrätt vid 56 $\frac{1}{2}$ års ålder, under det att en ingenjör i styrelsen icke blir pensionsberättigad förrän vid fyllda 65 lefnadsår? Detta är en motsägelse, som jag icke kan se någon giltig förklaringsgrund till.

Det säges nu, att det knappast går för sig att pensionera tjänstemännen vid distrikten först så sent som vid 65 år, åtminstone icke de qvinliga tjensteinnehafvarne, och detta sista kan jag möjligen gilla. Eftersom aflöningsreglementet stadgar, att vederbörande få underkasta sig framdeles skeende förändringar i afseende på pensioneringen, synes det icke vara omöjligt att bestämma en tidigare pensionsålder för qvinnor. Men att nu fastslå en så tidig pensionsålder för en så stor tjänstemannakår som de ifrågavarande manliga tjänstemännen vid telegrafverket kan jag icke vara med om.

För flera år sen uttalades i denna kammare klander deröfver, att för en viss tjänstemannakår, nemligen officerarne, pensioneringen

*Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
telegraf-
verket.
(Forts.)

inträdde vid för tidig ålder, men härutinnan är icke möjligt att få någon rättelse. Nu är det fråga om civila statstjenstemän. Hvarför skall man beträffande dem stadga en så tidig pensionsålder, hvilket alltid skall komma att draga med sig sådana följder för telegrafverket, som nu påpekats.

Till den kraft och verkan det hafva kan, skall jag, herr talman, be att få framställa ett yrkande beträffande aflöningsreglementets 2 § under rubriken: »för tjenstemän och betjente vid distriktsförvaltningarna och stationerna» af innehåll, att bestämmelserna angående pensionsrätt i denna del, hvilka återfinnas å sid. 145 i utskottets betänkande, skulle erhålla alldeles samma lydelse i sak som motsvarande bestämmelser angående tjenstemän och betjente vid styrelsen, hvarom stadgas å sid. 142. Yrkandet skulle då erhålla följande lydelse: »att tjensteman eller betjent vid distriktsförvaltning eller station skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjensteår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension från befattningen afgå, Kongl. Maj:t eller telegrafstyrelsen, om det tillkommer styrelsen att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i befattningen på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå; skolande pensionen utgå dels från telegrafverkets pensionsinrättning enligt det för denna inrättning gällande reglemente, dels ock med erforderligt fyllnadsbelopp af telegrafverkets medel.»

Jag ber att få yrka bifall till detta ändringsförslag för att få harmoni mellan de båda momenten och mellan de nu ifrågakvarande pensionsbestämmelserna, och dem som gälla om de civila statstjenstemännen i öfrigt.

Herr von Friesen: Herr talman! Det borde ju egentligen icke tillkomma mig att framställa förslag till ändringar, som äro nödvändiga i följd af det beslut, kammaren fattat rörande stationsmästarne, utan det borde ju göras af dem, som deltagit i detta beslut. Jag kan icke heller säga, att jag är viss på att det yrkande, jag nu ärnar göra, kommer att blifva fullt riktigt formuleradt. Ty då jag tänkt mig ett bifall till utskottets förslag i detta hänseende, har det icke för mig funnits anledning att reflektera öfver, hvilka följder en motsatt utgång borde medföra i afseende på aflöningsreglementet. Men om herrarne behagade slå upp sid. 144 i utskottets betänkande, förekommer der en punkt af följande lydelse:

»att hvad ofvan är stadgadt i fråga om rätt för tjensteman till förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänst skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse jemväl beträffande stationsmästare; egande, hvad angår tidpunkten för dylik löneförhöjnings inträdande, stationsmästare att räkna sig till godo den tid, han innehaft ordinarie vaktbetjentbefattning vid telegrafverket.»

I nästa punkt heter det:

»att öfrige vaktbetjente etc.»

Om man anser, att den första af mig upplästa punkten bör utgå, är det naturligt, att äfven ordet »öfrige» i den senare utgår.

Då jag tager för gifvet, att de, som röstat för att »stationsmästarne» skulle borttagas ur staten, icke önska, att de stå kvar i aflöningsreglementet, ber jag, herr talman, att få yrka, att den af mig upplästa första punkten i sin helhet och i den andra punkten ordet »öfrige» måtte utgå.

*Angående
anslag till
telegraf-
verket*
(Forts.)

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Talaren på skaraborgsbänken gjorde en anmärkning mot den bestämmelsen i aflöningsreglementet, att tjänsteman eller betjent vid distriktsförvaltning eller station skall vara pensionsberättigad redan efter uppnådda sammanlagda 95 lefnads- och tjänsteår.

Jag vill då erinra derom — något som nog talaren vet —, att det finnes en annan stor förvaltningsgren, statens jernvägar, inom hvilken samma bestämmelse förekommer, men med vidsträcktare omfattning än här. Ty den afser der icke blott distrikten och den lokala förvaltningen, utan äfven styrelsen. Och skälet, hvarför den der införts, är detsamma, som här i fråga om telegrafverket gjort sig gällande, nemligen, att det med afseende på de särskilda göromål, som äligga tjänstemännen vid stationerna, i regel kan vara af behovet påkalladt eller åtminstone lämpligt, att de kunna få tidigare afgå än vanliga civila tjänstemän.

Herr Carl Persson anförde såsom exempel på ifrågavarande bestämmelses olämplighet, att en ingenjör i styrelsen skall stanna kvar, till dess han uppnått 65 lefnads- och 35 tjänsteår, men att en ingenjör ute på linien får afgå efter uppnådda sammanlagda 95 lefnads- och tjänsteår. Jag medgifver, att det kanhända icke fins fullgiltiga skäl till denna olikhet. Men tag ett annat exempel! Jemför man en person, som är sysselsatt med telegrafering, har att sköta sjelfva manipulationerna dervidlag, en som har till åliggande att utföra arbete eller undersökningar på linien, jemför man en sådan med de rent civila tjänstemännen i telegrafstyrelsen, vid den kamerala afdelningen, i kassan o. s. v., då måste man medgifva, att det finnes ganska stora skäl, som tala för att de personer, som om jag så må säga hafva mera direkt praktiska göromål förr blifva mindre lämpliga att sköta sina befattningar än de rent civila tjänstemännen.

Denna bestämmelse om olika pensionsålder synes mig därför vara tillkommen i telegrafverkets intresse.

Härtill kommer emellertid ännu en omständighet. Stationspersonalen betalar i sjelfva verket sjelf proportionsvis hela värdet af hvad dess tidigare pensionering kostar mera än för personalen i styrelsen. Det förhåller sig nemligen så, att den normala pensionsafgiften för tjänsteman eller betjent vid distriktsförvaltning eller station med 73 $\frac{1}{2}$ procent öfverstiger den pensionsafgift, som erlägges af motsvarande funktionärer inom styrelsen. Om vi antaga, att en tjänsteman i styrelsen för erhållande af viss pension och vid viss tjänsteålder erlägger t. ex. 100 kronor årligen, får en tjänsteman vid distriktsförvaltning eller station under motsvarande förhållanden erlägga 173 kronor 33 öre i pensionsafgift. Den senare får sålunda betala ett större årligt bidrag för rätten att tidigare komma i åtnjutande af pension. Äfven i detta förhållande synas mig ligga ett

Angående anslag till telegrafverket. (Forts.) skäl att icke i nu ifrågavarande hänseende ändra en anordning, som i det stora hela länder till telegrafverkets fördel.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Efter af herr talmannen i afseende å de derunder gjorda yrkandena framställda särskilda propositioner biföll kammaren utskottets hemställan med de af herr von Friesen föreslagna ändringar deri.

Mom. IV, som slutligen föredrogs, blef af kammaren godkänt.

Som tiden nu var långt framskriden, beslöt kammaren på hemställan af herr talmannen att uppskjuta den vidare handläggningen af förevarande utlåtande till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

§ 8.

Herr talmannen tillkännagaf, att nästa diskussionsplenum komme att utsättas till onsdagen den 19 mars samt att, derest så vore erforderligt, diskussionsplena jemväl skulle hållas torsdagen den 20 och fredagen den 21 mars, men att derefter sådant plenum ej komme att hållas förr än torsdagen den 3 april, då gemensamma omröstningar öfver af kamrarna godkända voteringspropositioner jemväl skulle företagas.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,46 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.